

Uppföljning av Nationella handlingsplanen för handikappolitiken

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens skrivelse 2005/06:110 Uppföljning av den nationella handlingsplanen för handikappolitiken samt 75 motionsyrkanden som väckts med anledning av skrivelsen.

Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden, främst med hänvisning till tidigare ställningstaganden och pågående arbeten på området.

I betänkandet finns 28 reservationer, varav alla utom en är gemensamma från m, fp, kd och c, och 4 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	8
Skrivelsens huvudsakliga innehåll	8
Utskottets överväganden	10
Mål, resultatredovisning och framåtblick m.m.	10
Utskottets ställningstagande	14
Tillgänglighet	15
Utskottets ställningstagande	17
Särskilda åtgärder för förbättrat bemötande	17
Utskottets ställningstagande	19
Arbetsmarknad	19
Utskottets ställningstagande	22
Demokrati och mänskliga rättigheter	23
Utskottets ställningstagande	25
Hälsa- och sjukvård	25
Utskottets ställningstagande	28
Statsbidraget till tolktjänst	29
Utskottets ställningstagande	30
Socialförsäkringar och ekonomiska levnadsvillkor	30
Utskottets ställningstagande	32
Transporter	33
Utskottets ställningstagande	34
Utbildning	35
Utskottets ställningstagande	38
Övriga individuella stödinsatser	39
Utskottets ställningstagande	44
Övriga handikappfrågor	45
Utskottets ställningstagande	47
Regeringens skrivelse	47
Reservationer	48
1. Målen för handikappolitiken, punkt 1 (m, fp, kd, c)	48
2. Genomförande av handlingsplanen, punkt 3 (m, fp, kd, c)	48
3. Jämställdhet mellan funktionshindrade kvinnor, män, flickor och pojkar, punkt 4 (m, fp, kd, c)	49
4. Stimulansbidrag, punkt 5 (fp)	50
5. Nystart på tillgänglighetsarbetet, punkt 6 (m, fp, kd, c)	50
6. Tillgänglighet till lekplatser m.m., punkt 7 (m, fp, kd, c)	51
7. Bemötandefrågor, punkt 8 (m, fp, kd, c)	51
8. Förbättrad arbetssituation för funktionshindrade, punkt 9 (m, fp, kd, c)	52
9. Lönebidrag, punkt 10 (m, fp, kd, c)	53
10. Särskilda stödinsatser för funktionshindrade, punkt 11 (m, fp, kd, c)	53
11. Medfinansieringsansvar, punkt 12 (m, fp, kd, c)	54
12. Individuella rättigheter, punkt 14 (m, fp, kd, c)	54

13. Hjälpmedelsgaranti m.m., punkt 15 (m, fp, kd, c)	55
14. Vårdvisare, punkt 16 (m, fp, kd, c)	56
15. Psykiskt funktionshindrades tandhälsa, punkt 17 (m, fp, kd, c)	56
16. Ökad samverkan, punkt 19 (m, fp, kd, c)	57
17. Forskning m.m. kring rehabilitering, punkt 21 (m, fp, kd, c)	57
18. Deltagande i föreningsliv m.m., punkt 22 (m, fp, kd, c)	58
19. Transporter, punkt 23 (m, fp, kd, c)	58
20. Översyn av skollagen, punkt 24 (m, fp, kd, c)	59
21. Återinförande av de statliga specialskolorna m.m., punkt 25 (m, fp, kd, c)	59
22. Rätten att välja skola för barn med funktionshinder, punkt 26 (m, fp, kd, c)	60
23. Kunskap om funktionshinder i vissa utbildningar, punkt 27 (m, fp, kd, c)	61
24. Psykiskt funktionshindre, punkt 29 (m, fp, kd, c)	61
25. Översyn av LSS, punkt 30 (m, fp, kd, c)	62
26. Bilstöd, punkt 32 (m, fp, kd, c)	62
27. Vården av personer med dubbeldiagnos, punkt 33 (m, fp, kd, c)	63
28. Översyn av regelverket för beviljande av ledarhundar m.m., punkt 34 (m, fp, kd, c)	64
Särskilda yttranden	65
1. Diskriminering av funktionshindrade, punkt 13 (m, fp, kd, c)	65
2. Utredning av handikappersättningen m.m., punkt 20 (m, fp, kd, c)	65
3. Transporter, punkt 23 (mp)	66
4. Psykiskt funktionshindrade, punkt 29 (v)	66
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	67
Skrivelsen	67
Följdmotioner	67

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Målen för handikappolitiken

Riksdagen avslår motion 2005/06:So46 yrkande 1.

Reservation 1 (m, fp, kd, c)

2. Mätbara mål

Riksdagen avslår motion 2005/06:So44 yrkande 1.

3. Genomförande av handlingsplanen

Riksdagen avslår motion 2005/06:So42 yrkandena 1 och 13.

Reservation 2 (m, fp, kd, c)

4. Jämställdhet mellan funktionshindrade kvinnor, män, flickor och pojkar

Riksdagen avslår motion 2005/06:So42 yrkande 12.

Reservation 3 (m, fp, kd, c)

5. Stimulansbidrag

Riksdagen avslår motion 2005/06:So43 yrkande 2.

Reservation 4 (fp)

6. Nystart på tillgänglighetsarbetet

Riksdagen avslår motion 2005/06:So44 yrkande 3.

Reservation 5 (m, fp, kd, c)

7. Tillgänglighet till lekplatser m.m.

Riksdagen avslår motion 2005/06:So46 yrkande 14.

Reservation 6 (m, fp, kd, c)

8. Bemötandefrågor

Riksdagen avslår motion 2005/06:So46 yrkande 12.

Reservation 7 (m, fp, kd, c)

9. Förbättrad arbetssituation för funktionshindrade

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:So42 yrkande 4, 2005/06:So44 yrkande 5 och 2005/06:So46 yrkandena 2, 4 och 5.

Reservation 8 (m, fp, kd, c)

10. Lönebidrag

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:So43 yrkande 3 och 2005/06:So46 yrkandena 6, 7 och 9.

Reservation 9 (m, fp, kd, c)

11. Särskilda stödinsatser för funktionshindrade

Riksdagen avslår motion 2005/06:So46 yrkande 8.

Reservation 10 (m, fp, kd, c)

12. Medfinansieringsansvar

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:So42 yrkande 5, 2005/06:So44 yrkande 6 och 2005/06:So46 yrkande 3.

Reservation 11 (m, fp, kd, c)

13. Diskriminering av funktionshindrade

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:So42 yrkande 3, 2005/06:So43 yrkande 1 och 2005/06:So44 yrkande 2.

14. Individuella rättigheter

Riksdagen avslår motion 2005/06:So46 yrkande 11.

Reservation 12 (m, fp, kd, c)

15. Hjälpmedelsgaranti m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:So42 yrkande 7, 2005/06:So44 yrkande 10 och 2005/06:So46 yrkande 25.

Reservation 13 (m, fp, kd, c)

16. Vårdvisare

Riksdagen avslår motion 2005/06:So42 yrkande 6.

Reservation 14 (m, fp, kd, c)

17. Psykiskt funktionshindrades tandhälsa

Riksdagen avslår motion 2005/06:So46 yrkande 30.

Reservation 15 (m, fp, kd, c)

18. Statsbidraget till tolktjänst

Riksdagen avslår motion 2005/06:So46 yrkande 20.

19. Ökad samverkan

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:So42 yrkande 2, 2005/06:So44 yrkande 8 och 2005/06:So46 yrkande 23.

Reservation 16 (m, fp, kd, c)

20. Utredning av handikappersättningen m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:So44 yrkande 7 och 2005/06:So46 yrkande 13.

21. Forskning m.m. kring rehabilitering

Riksdagen avslår motion 2005/06:So44 yrkande 9.

Reservation 17 (m, fp, kd, c)

22. Deltagande i föreningsliv m.m.

Riksdagen avslår motion 2005/06:So46 yrkande 24.

Reservation 18 (m, fp, kd, c)

23. Transporter

Riksdagen avslår motion 2005/06:So46 yrkandena 10 och 34.

Reservation 19 (m, fp, kd, c)

24. Översyn av skollagen

Riksdagen avslår motion 2005/06:So46 yrkande 15.

Reservation 20 (m, fp, kd, c)

25. Återinförande av de statliga specialskolorna m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:So42 yrkande 10 och 2005/06:So46 yrkandena 16, 17 och 19.

Reservation 21 (m, fp, kd, c)

26. Rätten att välja skola för barn med funktionshinder

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:So42 yrkande 11, 2005/06:So43 yrkande 5 och 2005/06:So46 yrkande 18.

Reservation 22 (m, fp, kd, c)

27. Kunskap om funktionshinder i vissa utbildningar

Riksdagen avslår motion 2005/06:So44 yrkande 4.

Reservation 23 (m, fp, kd, c)

28. Personlig assistans

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:So42 yrkande 8, 2005/06:So44 yrkande 13 och 2005/06:So46 yrkande 32.

29. Psykiskt funktionshindrade

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:So44 yrkandena 15 och 19 samt 2005/06:So46 yrkande 27.

Reservation 24 (m, fp, kd, c)

30. Översyn av LSS

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:So43 yrkande 4, 2005/06:So44 yrkandena 11 och 12 samt 2005/06:So46 yrkande 31.

Reservation 25 (m, fp, kd, c)

31. Lex Sarah

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:So42 yrkande 9, 2005/06:So44 yrkande 14 och 2005/06:So46 yrkande 33.

32. Bilstöd

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:So44 yrkandena 16–18 och 2005/06:So46 yrkande 35.

Reservation 26 (m, fp, kd, c)

33. Vården av personer med dubbeldiagnos

Riksdagen avslår motion 2005/06:So46 yrkande 28.

Reservation 27 (m, fp, kd, c)

34. Översyn av regelverket för beviljande av ledarhundar m.m.

Riksdagen avslår motion 2005/06:So46 yrkande 26.

Reservation 28 (m, fp, kd, c)

35. Nationella hjälplinjen

Riksdagen avslår motion 2005/06:So46 yrkande 29.

36. Funktionshindre i katastrofsituationer

Riksdagen avslår motion 2005/06:So46 yrkande 36.

37. Funktionshinder och sexualitet

Riksdagen avslår motion 2005/06:So45 yrkandena 1–4.

38. Regeringens skrivelse

Riksdagen lägger skrivelse 2005/06:110 till handlingarna.

Stockholm den 16 maj 2006

På socialutskottets vägnar

Ingrid Burman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Ingrid Burman (v), Kristina Zakrisson (s), Margareta Israelsson (s), Kerstin Heinemann (fp), Lars U Granberg (s), Catherine Persson (s), Anne Marie Brodén (m), Kenneth Johansson (c), Christer Engelhardt (s), Magdalena Andersson (m), Elina Linna (v), Jan Lindholm (mp), Martin Nilsson (s), Jan Emanuel Johansson (s), Maud Ekendahl (m), Marita Aronson (fp) och Ulrik Lindgren (kd).

Redogörelse för ärendet

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

Skrivelsen utgör den andra uppföljningen av den nationella handlingsplanen Från patient till medborgare – en nationell handlingsplan för handikappolitiken (prop. 1999/2000:79, bet. 1999/2000:SoU14, rskr. 1999/2000:240). I skrivelsen redogör regeringen för hur arbetet med att genomföra den nationella handlingsplanen har utvecklats sedan december 2002, då den första uppföljningen genomfördes (skr. 2002/03:25, bet. 2003/04:SoU2).

Regeringen anför att arbetet har gått framåt när det gäller att öka tillgängligheten i samhället men att det återstår arbete innan tillgänglighetsmålen nås. Flera insatser har initierats för att påskynda utvecklingen. Skyddet mot diskriminering på grund av funktionshinder har stärkts och det handikappolitiska arbetet har knutits närmare arbetet med att skydda och främja de mänskliga rättigheterna.

Det handikappolitiska arbetet blir enligt regeringen alltmer systematiskt. De övergripande åtgärderna i handlingsplanen har skapat en tydlig och ändamålsenlig ansvarsfördelning och infrastruktur, vilket ger handikapperspektivet genomslag inom olika sektorer. De 14 myndigheter som sedan år 2002 har ett särskilt sektorsansvar för handikappolitiken inom sina respektive verksamhetsområden arbetar ambitiöst mot uppsatta etappmål. Systemet är dynamiskt och allteftersom arbetet fortskrider, uppkommer behov av att revidera såväl etappmål som sektorsansvar.

Regeringen anser att en utmaning för det fortsatta arbetet är att utveckla kunskapen om och metoder för att i det handikappolitiska arbetet utveckla såväl barn- som genusperspektivet. Likaså kan social och ekonomisk situation liksom etnisk tillhörighet ha betydelse för den enskildes möjligheter till full delaktighet och jämlikhet i samhället.

Enligt regeringen utgör utbildning och arbete själva grunden för en ekonomisk och social trygghet. De senaste åren har arbetsmarknadssituationen för personer med funktionshinder försämrats. En rad viktiga insatser genomförs för att förbättra arbetsmarknadssituationen för personer med funktionshinder. Möjligheterna för personer med funktionshinder att kunna få och behålla ett arbete påverkas bl.a. av tillgång till högre utbildning, anpassning av arbetsplatsen och tillgängligheten i samhället. Regeringen menar att det är angeläget att de kommande åren särskilt sätta fokus på förutsättningarna för att personer med funktionshinder skall få samma möjligheter till utbildning och arbete som andra.

De omvärldsanalyser som sektorsmyndigheterna gjort i syfte att identifiera de processer inom samhällssektorn som påverkar möjligheterna att uppnå de handikappolitiska målen, pekar på både drivkrafter och motkrafter. Teknikutveckling och internationalisering utgör centrala utvecklingsområden som kan öka tillgängligheten till såväl tjänster som produkter. Den

demografiska utvecklingen kan vidare komma att utgöra en drivkraft för ökad tillgänglighet i samhället, samtidigt som ökat kostnadsmedvetande inom kommuner och landsting utgör en utmaning.

Utskottets överväganden

Mål, resultatredovisning och framåtblick m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet vidhåller de gällande målen för handikappolitiken och föreslår därför att riksdagen avslår ett motionsyrkande som efterfrågar en ändring av målen. Riksdagen bör även, främst med hänvisning till det arbete som pågår på området, avslå motioner om mätbara mål, brister i genomförandet av handlingsplanen m.m.

Jämför reservationerna 1 (m, fp, kd, c), 2 (m, fp, kd, c) och 3 (m, fp, kd, c).

Skrivelsen

Regeringen anför att de nationella målen för handikappolitiken är

- en samhällsgemenskap med mångfald som grund,
- att samhället utformas så att människor med funktionshinder i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet,
- jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionshinder.

Det handikappolitiska arbetet skall inriktas särskilt på

- att identifiera och undanröja hinder för full delaktighet i samhället för människor med funktionshinder,
- att förebygga och bekämpa diskriminering mot personer med funktionshinder,
- att ge barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder förutsättningar för självständighet och självbestämmande.

Regeringen redovisar att utgångspunkten för den nationella handlingsplanen är de handikappolitiska målen om full delaktighet och jämlikhet. För att de handikappolitiska målen skall uppfyllas måste politiken bedrivas ur ett medborgarperspektiv. Enligt FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna har alla människor lika rättigheter. Personer med funktionshinder skall således ha samma rättigheter och skyldigheter att bidra till samhällets utveckling som andra medborgare. För att uppnå detta måste det handikappolitiska arbetet inriktas på att ta bort de hinder för full delaktighet och jämlikhet i samhället som finns för människor med funktionshinder. Detta gäller oavsett funktionshinder.

Regeringen anför att arbetet med att förverkliga den nationella handlingsplanen har varit intensivt de senaste åren. Det har skett tydliga förbättringar inom många områden, och arbetet med att öka tillgängligheten har

fått allt större genomslag. Allt fler samhällsaktörer arbetar i dag med att införliva handikapperspektivet inom sina verksamhetsområden. Systemet med sektorsmyndigheter har visat sig vara ett viktigt verktyg för förändring. Trots detta har flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionshinder fortfarande inte samma möjligheter till delaktighet som andra i samhället. Arbetet med att förverkliga de mål som finns i handlingsplanen kommer att behöva intensifieras.

Att förbättra tillgängligheten är enligt regeringen ett av de centrala målen för handlingsplanen. Tillgänglighet används som samlande begrepp för både tillgänglighet och användbarhet. Vad det innebär för olika funktionshinder varierar. Regeringen bedömer att tillgänglighetsfrågorna har fått ökad prioritet i arbetet de senaste åren, och förbättringar har skett. Det visar de utvärderingar som har gjorts. Dock behöver förbättringarna ske snabbare inom flera samhällsområden för att målen skall nås.

Regeringen pekar vidare på att människor med funktionshinder möter diskriminering i olika sammanhang. Att bekämpa diskriminering är därför centralt i det handikappolitiska arbetet. Sedan år 1999 har olika lagstiftningar införts för att stärka skyddet mot diskriminering på grund av funktionshinder. Diskrimineringskommittén (dir. 2002:11, 2003:69, 2005:8) har haft i uppdrag att se över en samlad diskrimineringslagstiftning och bl.a. överväga om skydd mot diskriminering på grund av bristande tillgänglighet skall införas på fler samhällsområden än i dag. Regeringen anser att det arbete som gjorts och görs för att se över och vid behov skärpa diskrimineringslagstiftningen är angeläget. Regeringen menar att skyddet mot diskriminering i princip skall vara lika för de olika diskrimineringsgrunderna, dock med beaktande av de speciella förutsättningar som gäller för olika samhällsområden.

Enligt regeringen är en grundläggande tanke med handlingsplanen att det skall vara tydligt att alla samhällssektorer har ett ansvar för genomförandet av handikappolitiken. Systemet med särskilt sektorsansvariga myndigheter har lett till ett mer systematiskt arbete. Syftet med myndigheternas sektorsansvar är att handikapperspektivet skall genomsyra myndighetens arbete. Sektorsmyndigheterna har utvecklat sitt handikapperspektiv med utgångspunkt från de förutsättningar och kulturer som råder inom respektive sektor.

Vidare anförs att barnperspektivet skall finnas med inom alla prioriterade arbetsområden i handlingsplanen. Sverige har åtagit sig att följa FN:s konvention om barnets rättigheter. Barnkonventionen sätter barnets mänskliga rättigheter, intressen och behov i centrum. Den genomsyras av tanken att barn skall respekteras och att samhällets insatser skall utgå från vad som är bäst för barnet. Insatser inom ramen för den generella välfärdspolitiken är basen för att förverkliga barnkonventionens intentioner. Regeringen anför även att situationen för barn med funktionshinder i dag uppmärksammas i högre grad än tidigare och att flera studier där barnen själva och deras familjer får komma till tals har gjorts de senaste åren.

Regeringen avser att senare under våren överlämna en skrivelse med en redogörelse för regeringens barnpolitik till riksdagen. I skrivelsen redovisas åtgärder för barns och ungas rättigheter och intressen inom olika områden som rör deras liv. I skrivelsen ingår även redovisningar som avser barn med funktionshinder.

Regeringen anser vidare att kunskap om de skillnader som finns mellan flickor och pojkar, kvinnor och män, skulle öka om det statistiska underlaget förbättrades. För att statliga och kommunala myndigheter skall kunna planera och prioritera åtgärder för att rätta till brister i verksamheten behöver de kunskap om de skillnader som finns mellan könen. En rad myndigheter har därför fått i uppdrag av regeringen i regleringsbrevet för 2006 att på olika sätt beakta och analysera kvinnors och mäns villkor. Så skall t.ex. Socialstyrelsen i sin verksamhet belysa, analysera och beakta kvinnors och mäns villkor i förhållande till de jämställdhetspolitiska målen och verka för att jämställdhetsperspektivet och de kunskaper som genereras vid jämställdhetsanalyserna integreras i det praktiska arbetet hos huvudmännen. Vidare skall Handikappombudsmannen i sin redovisning av diskrimineringsärenden beskriva hur många av dessa som rör kvinnor respektive män och flickor respektive pojkar.

När det gäller det fortsatta arbetet påtalar regeringen att det med handlingsplanen för handikappolitiken infördes en struktur för det handikappolitiska arbetet. Betoningen ligger på att identifiera och undanröja hinder, förebygga och bekämpa diskriminering och att ge barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder förutsättningar för självständighet och självbestämmande. Förslag till åtgärder inom diskrimineringsområdet presenteras framför allt i skrivelsen En nationell handlingsplan för de mänskliga rättigheterna 2006–2009 (skr. 2005/06:95). Arbetet inom handikappolitiken knyts därmed också allt närmare arbetet med att skydda och främja mänskliga rättigheter. Regeringen bedömer att det är viktigt att det fortsatta arbetet följer denna struktur för att nå resultat. Arbetet måste ske metodiskt och kommer att ta lång tid att genomföra.

Vidare anförs att en grundläggande del i perspektivskiftet är att människor med funktionshinder skall ha ökat inflytande över det stöd och den service man är beroende av. Samhällets stöd och service är till för dem som behöver det. Det är en självklar rättighet att kunna ha inflytande över det stöd och den service man är beroende av.

Enligt regeringen är arbetet med att införliva handikapperspektivet i all verksamhet något som måste pågå kontinuerligt. Det behövs ständig inventering och identifiering av de hinder som finns. Det är väsentligt att metoderna för att integrera handikapperspektivet i ordinarie verksamhet utvecklas för att arbetet skall få genomslag.

Regeringen pekar vidare på att det internationella samarbetet måste utvecklas. Globaliseringens verkningar slår igenom i allt högre grad. Därför blir det allt viktigare att Sverige tillsammans med andra länder arbetar för att handikappfrågorna stärks i det internationella samarbetet.

Regeringen menar vidare att det är angeläget att de kommande åren särskilt sätta fokus på förutsättningarna för att personer med funktionshinder skall få samma möjligheter till utbildning och arbete som andra. Regeringen avser bl.a. att tillsätta en utredning för att göra en kartläggning och analys av de insatser samhället erbjuder. Generellt sett har människor med funktionshinder svag förankring på arbetsmarknaden. Andelen arbetslösa är högre bland kvinnor än bland män.

Avslutningsvis anförs att handikappolitik är ett sektorsövergripande politikområde, vilket innebär att de handikappolitiska målen skall integreras inom andra politikområden. Därför måste arbetet samordnas. Inom Regeringskansliet har Socialdepartementet i dag samordningsansvaret. En särskild interdepartemental arbetsgrupp har i uppdrag att genomföra den nationella handlingsplanen. Samordningsansvaret för handikappolitiken innebär dels att bevaka det arbete som pågår, dels att vara pådrivande. I ansvaret ligger även att driva på inom olika områden för att de handikappolitiska målen genomförs inom respektive politikområde. Det är också viktigt att höja kunskapen och medvetenheten om hur handikapperspektivet skall införlivas inom olika politikområden. Socialdepartementets samordningsansvar skall bl.a. förtydligas. För att stärka samordningen har Handisam inrättats den 1 januari 2006. Handisams uppgifter är bl.a. att samordna och stödja sektorsmyndigheternas arbete, att utvärdera, förse regeringen med underlag för styrningen mot de handikappolitiska målen och stödja myndigheter och andra aktörer bl.a. genom riktlinjer och kunskapsspridning.

Motioner

I motion So42 av Cristina Husmark Pehrsson m.fl. (m) yrkande 1 påtalas vikten av att genomföra den nationella handlingsplanen. Motionärerna pekar på att personer med funktionshinder alltså inte behandlas som alla andra och att diskriminering förekommer i olika sammanhang. I yrkande 12 efterfrågas lika villkor för funktionshindrade kvinnor, män, flickor och pojkar. Motionärerna anför att det måste vara en grundläggande princip att kön inte skall utgöra ett extra handikapp för personer med funktionshinder. I yrkande 13 påtalas att myndigheter och kommuner brister när det gäller att vidta åtgärder för att genomföra handlingsplanen.

I motion So44 av Chatrine Pålsson m.fl. (kd) yrkande 1 begärs att de generella handikappolitiska målen bör preciseras med mer mätbara mål. Motionärerna anför att nuvarande mål är svåra att utvärdera och att det därigenom är svårt att utkräva politiskt ansvar. För att verkliga förbättringar skall åstadkommas måste dagens generaliserade handikappolitiska mål därför preciseras med mer mätbara och precisa delmål.

I motion So46 av Kenneth Johansson m.fl. (c) yrkande 1 anförs att målet för handikappolitiken bör vara principen om alla människors lika värde och rätt till likabehandling, ett tillgängligt samhälle och en tillgänglig arbetsmarknad.

Utskottets ställningstagande

Handikappolitiken är ytterst en fråga om demokrati. Utskottet vill därför än en gång understryka att samhället måste bygga på insikten om att alla människor är lika mycket värda, har samma grundläggande behov och skall behandlas med samma respekt, att mångfald berikar och att varje människa med sin kunskap och sin erfarenhet är en tillgång för samhället. Det innebär att alla skall ha lika rätt och lika möjligheter att bestämma över sina liv och få sina önskemål respekterade. Utskottet vidhåller därmed att de nationella målen för handikappolitiken som riksdagen ställt sig bakom bör fortsätta att gälla. Motion So46 (c) yrkande 1 om en ändring av målen för handikappolitiken avstyrks.

I skrivelsen beskrivs att samtliga sektorsmyndigheter dels har definierat vad sektorsansvaret för handikappolitiken innebär för den egna myndighetens verksamhet, dels har tagit fram konkreta delmål eller etappmål för arbetet fram till år 2010. Dessa etappmål redovisas i en bilaga till skrivelsen. Motion So44 (kd) yrkande 1 får därmed anses tillgodosedd.

Utskottet delar uppfattningen i motion So 42 (m) yrkandena 1 och 13 om vikten av att den nationella handlingsplanen genomförs. Utskottet noterar därför med tillfredsställelse dels att en interdepartemental arbetsgrupp tillsatts med uppdrag att arbeta med genomförandet av handlingsplanen, dels att Socialdepartementets samordningsansvar för detta arbete har förtydligats. Utskottet utgår från att kommuners och myndigheters möjligheter att genomföra handlingsplanen och regeringens möjlighet att kontrollera att så sker härigenom kommer att förbättras. Utskottet anser därför inte att något tillkännagivande är nödvändigt med anledning av yrkandena. Dessa avstyrks därför.

Jämlikhet i levnadsvillkor mellan könen utgör ett av målen för handikappolitiken. Utskottet vill betona att det är särskilt viktigt att politiken tillämpas fullt ut så att de problem som det innebär att ha ett funktionshinder inte ytterligare förstärks av könsstereotypa föreställningar. Regeringen har genom regleringsbrev och särskilda uppdrag ålagt myndigheter att på olika sätt beakta och analysera kvinnors och mäns villkor inom sina respektive ansvarsområden för personer med funktionshinder. Detta kommer att öka kunskapen om orsakerna till de skillnader i levnadsvillkor som finns mellan kvinnor och män med funktionshinder och peka på vilka åtgärder som behövs för att minska dessa skillnader. Utskottet noterar vidare att barnperspektivet skall finnas med i alla prioriterade arbetsområden i handlingsplanen och att regeringen aviserat att senare i maj månad till riksdagen

gen lämna en skrivelse som innefattar en redovisning av barnpolitiken. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motion So42 (m) yrkande 12 får anses åtminstone delvis tillgodosedd.

Tillgänglighet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner om ett tillgängligare samhälle med hänvisning till ansvars- och finansieringsprincipen och det arbete som pågår på området.

Jämför reservationerna 4 (fp), 5 (m, fp, kd, c) och 6 (m, fp, kd, c).

Skrivelsen

Regeringen anför att arbetet med att göra Sverige tillgängligt för alla kommer att ta lång tid och kommer att kräva åtgärder inom många områden. I handlingsplanen finns två tydliga mål för tillgängligheten som bör vara uppfyllda senast år 2010: dels att kollektivtrafiken bör vara tillgänglig, dels att enkelt avhjälpna hinder i lokaler och på allmänna platser bör var undanröjda. Inom kollektivtrafiken har viktiga förbättringar skett och stora insatser görs. Men förändringsarbetet måste gå snabbare om målen skall nås. Därför menar regeringen att det behövs en nationell kraftsamling och prioritering av de samlade insatserna för att nå målet om en tillgänglig kollektivtrafik senast år 2010. Ett prioriterat trafiknät skall tas fram.

Vidare anför regeringen att Boverket har visat att kraven på att åtgärda enkelt avhjälpna hinder har varit till nytta. Tillgänglighetsfrågorna har fått ökad uppmärksamhet hos kommuner och fastighetsägare, men det finns fortfarande behov av att öka kunskapen om de krav som gäller hos många fastighetsägare. Boverket menar att ytterligare åtgärder behöver vidtas för att uppnå målet till år 2010. För att höja takten i arbetet har regeringen i regleringsbrevet för år 2006 gett Boverket i uppdrag att öka kännedomen hos fastighetsägarna och andra viktiga aktörer om reglerna för undanröjandet av enkelt avhjälpna hinder. Informationen skall medverka till att målet om att alla enkelt avhjälpna hinder är undanröjda till 2010 skall kunna uppnås. Vidare har länsstyrelserna fått i uppdrag att skärpa tillsynen på området. Regeringen avser att återkomma i frågan om ytterligare åtgärder krävs.

Med den nationella handlingsplanen föreslogs att handikappolitiken skall inriktas mot att identifiera och undanröja hinder för funktionshindrade medborgares möjligheter till full delaktighet och jämlikhet i samhället. Ett av de främsta hindren är bristande tillgänglighet. Statliga myndigheter fick ansvar att gå före i utvecklingen mot ett tillgängligt samhälle. För att stödja utvecklingen fick Handikappombudsmannen (HO)

resurser för att bilda ett nationellt tillgänglighetscenter. Uppgiften var att fungera som samordnande, stödjande, rådgivande och pådrivande i arbetet för att göra samhället tillgängligt.

Verksamheten som HO bedrivit inom ramen för det nationella tillgänglighetscentret har som en följd av att Handisam bildades övergått till den nya myndigheten. Myndighetens uppdrag inom tillgänglighetsområdet innebär att den skall stimulera och driva på utvecklingen mot ett tillgängligare Sverige. Handisam skall också följa myndigheters, kommuners och andra samhällsaktörers utveckling inom tillgänglighetsområdet.

Regeringen anför dessutom att staten skall vara ett föredöme och gå före i utvecklingen. För att uppnå resultat krävs också kunskap om vad man skall göra. De riktlinjer som HO tagit fram har lett till ökad kunskap bland statliga myndigheter och andra samhällsaktörer om hur man kan arbeta för en ökad tillgänglighet. Under år 2005 har HO inom ramen för arbetet i tillgänglighetscentret haft i uppdrag att arbeta fram en metod för att följa tillgänglighetsarbetet i kommunerna. Handisam kommer att slutföra arbetet, som kommer att ha betydelse för de fortsatta insatserna inom tillgänglighetsområdet.

Motioner

I motion So43 av Erik Ullenhag m.fl. (fp) yrkande 2 anförs att ett fem-årigt stimulansbidrag bör utgå för att uppnå det mål om tillgänglighet som satts upp för år 2010.

I motion So44 av Chatrine Pålsson m.fl. (kd) yrkande 3 begärs en nystart på arbetet med att uppnå fullgod tillgänglighet för personer med funktionshinder. Motionärerna anför att regeringen bör återkomma och redovisa det fortsatta arbetet med att förbättra tillgängligheten i samhället och implementera FN:s standardregler om delaktighet och jämlikhet för människor med funktionshinder.

I motion So46 av Kenneth Johansson m.fl. (c) yrkande 14 anförs att lekplatser och näridrottsplatser är viktiga miljöer och att hindren för tillgänglighet i normalfallet är enkla att åtgärda och därför hör till dem som omfattas av tillgänglighetsmålet för 2010.

Tidigare behandling

Utskottet behandlade senast motionsyrkanden om stimulansbidrag för ökad tillgänglighet i det av riksdagen godkända *betänkande 2005/06:SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg m.m.* Utskottet anförde att det vidhöll sin bedömningen att insatser behövs för att förbättra tillgängligheten i vardagsmiljön och att utvecklingen mot en bättre tillgänglighet för alla måste påskyndas. Vidare anförde utskottet att ansvars- och finansieringsprincipen ligger fast. Utskottet kunde därmed

inte ställa sig bakom förslaget om att inrätta ett särskilt stimulansbidrag till anpassning av byggnader m.m. för funktionshindrade. Motionerna avstyrktes (s. y. fp).

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens uppfattning att det finns två tydliga mål för tillgängligheten som bör vara uppfyllda t.o.m. år 2010. Det rör sig om dels att kollektivtrafiken bör vara tillgänglig, dels att enkelt avhjälpna hinder i lokaler och på allmänna platser bör undanröjas. Utskottet förutsätter att arbetet med att uppnå dessa mål bedrivs med stor kraft. Utskottet vidhåller följaktligen sin uppfattning såväl från den förra uppföljningen av handlingsplanen 2003 som från den senaste budgetbehandlingen av anslagen under utgiftsområde 9 att insatser behövs för att förbättra tillgängligheten i vardagsmiljön och att utvecklingen mot en bättre tillgänglighet för alla måste påskyndas. Utskottet vill dock på nytt peka på att ansvars- och finansieringsprincipen ligger fast. Motion So43 (fp) yrkande 2 avstyrks.

Mot bakgrund av det ovan anförda har utskottet en viss förståelse för de bedömningar som torde ligga till grund för den begäran som framförs i motion So44 (kd) yrkande 3. Utskottet, som vill lyfta fram det viktiga arbetet för att stimulera och driva på arbetet för ett tillgängligare Sverige som tidigare Handikappombudsmannen haft och som numera Handisam har, anser dock inte att något tillkännagivande till regeringen är nödvändigt. Motionen avstyrks därför.

Utskottet har förståelse även för de synpunkter som framförs i motion So46 (c) yrkande 14. Utskottet, som utgår från att tillgänglighetsarbetet bedrivs skyndsamt, anser dock, framför allt mot bakgrund av Handisams uppdrag på området, att något tillkännagivande inte är nödvändigt. Motionen avstyrks.

Särskilda åtgärder för förbättrat bemötande

Utskottets förslag i korthet

Utskottet bör avslå ett motionsyrkande om att förvaltningslagen skall förse med ett tillägg om bemötandefrågor.

Jämför reservation 7 (m, fp, kd, c).

Skrivelsen

Regeringen anför att det offentliga Sverige har stått i fokus för insatserna inom bemötandeområdet. Genom att Statens institut för särskilt utbildningsstöd (Sisus) under åren 2000–2005 har haft ett särskilt uppdrag att arbeta med bemötandefrågorna har också statens möjligheter att påverka bemötandet fått en framträdande plats. Sisus har identifierat behov och utvecklat

metoder för kompetensutveckling och kunskapsspridning för att inspirera till fortbildning inom offentlig sektor. Regeringens bedömning är att myndigheten genom sitt arbete aktivt har bidragit till att driva på arbetet med bemötandefrågor inom offentlig sektor, inte minst på lokal och regional nivå, under de senaste åren.

I linje med den förvaltningspolitiska utvecklingen har regeringen dock funnit det lämpligt att ompröva statens uppgifter i den här delen av handlingsplanens prioriterade områden. Den renodling och avgränsning av statens uppgifter som bl.a. har inneburit att Statens folkhälsoinstitut inte längre bedriver attitydpåverkande verksamhet på samma sätt och i samma utsträckning som tidigare, har inverkat på regeringens syn på hur bemötandefrågorna bör hanteras. Därför finns inte längre något uttalat bemötandepådrag, som det Sibus hade, för Handisam. Regeringen har i stället formulerat myndighetens pådrivande roll primärt utifrån dess uppgifter att fastställa riktlinjer för tillgänglighet och genom de krav som kan ställas utifrån förordningen (2001:526) om de statliga myndigheternas ansvar för genomförandet av handikappolitiken. Handisam skall också inom offentlig och privat verksamhet bidra till en kvalificerad kunskapsuppbyggnad om funktionshindrades förutsättningar för delaktighet och självbestämmande i samhället.

Motionen

I motion So46 av Kenneth Johansson m.fl. (c) yrkande 12 begärs att ett tillägg rörande bemötandefrågor skall införas i förvaltningslagen. Motionärerna pekar på att många människor känner sig kränkta i kontakter med myndigheter då de inte bemöts med respekt och förståelse.

Gällande rätt och tidigare behandling

Enligt 4 § förvaltningslagen (1986:223) skall varje myndighet lämna upplysningar, vägledning, råd och annan sådan hjälp till enskilda i frågor som rör myndighetens verksamhetsområde. Hjälp skall lämnas i den utsträckning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov av hjälp och myndighetens verksamhet. Av lagens 8 § framgår vidare, när en myndighet har att göra med någon som inte behärskar svenska eller som är allvarligt hörsel- eller talskadad, att myndigheten vid behov bör anlita tolk. Dessutom framgår av 5 § att myndigheterna skall ta emot besök och telefonsamtal från enskilda. Om särskilda tider för detta är bestämda, skall allmänheten underrättas om dem på lämpligt sätt. Myndigheterna skall också se till att det är möjligt för enskilda att kontakta dem med hjälp av telefax och elektronisk post och att svar kan lämnas på samma sätt.

Ett motionsyrkande likalydande med So46 (c) yrkande 12 behandlades i februari 2006 av konstitutionsutskottet i det av riksdagen godkända *betänkandet 2005/06:KU7 Statlig förvaltning, m.m.* Motionen avstyrktes i förenklad form med hänvisning till att den behandlats tidigare (ej res.).

Motionsyrkanden rörande bemötandefrågor behandlades även i *betänkande 2004/05:KU14 Statlig förvaltning, m.m.* Konstitutionsutskottet anförde bl.a. följande i sin bedömning.

När det gäller bemötandefrågor vill utskottet inledningsvis betona att det är av stor vikt med ett långsiktigt och kontinuerligt kompetensutvecklingsarbete inom förvaltningar och för deras personal. Det är inte acceptabelt att personer med funktionshinder blir dåligt bemötta i sina kontakter med olika offentliga instanser; funktionsnedsättning får enligt utskottets mening inte utgöra ett hinder vid kontakt med myndigheter. Utskottet vill härvidlag i likhet med föregående år lyfta fram de nationella målen i handikappolitiken och de riktlinjer för en tillgängligare statsförvaltning som tagits fram av Handikappombudsmannen. Utskottet utgår som tidigare från att regeringen, mot bakgrund av den nationella handlingsplanen för handikappolitiken, delar utskottets uppfattning. Utskottet vill i sammanhanget även framhålla att Diskrimineringskommitténs arbete, som skall vara avslutat senast i juli i år, kan komma att innehålla förslag om skydd mot missgynnande av personer med funktionshinder på grund av bristande tillgänglighet. Mot ovan anförda bakgrund är det tills vidare enligt utskottets mening inte nödvändigt med de tillkännagivanden som föreslås i motionerna – – – .

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser det utomordentligt viktigt att alla oavsett funktionshinder blir bra bemötta i kontakter med myndigheter och delar i alla delar konstitutionsutskottets inställning i frågan. Mot bakgrund av den lagstiftning som redan finns och det arbete som pågår på området anser utskottet dock inte att något tillkännagivande till regeringen är nödvändigt. Motion So46 (c) yrkande 12 avstyrks därför.

Arbetsmarknad

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner som efterfrågar en bättre situation för funktionshindrade på arbetsmarknaden. Riksdagen bör också avslå motioner om lönebidrag, ökat stöd för företagande bland funktionshindrade och om att arbetsgivarens medfinansieringsansvar för sjukpenningen skall avskaffas.

Jämför reservationerna 8 (m, fp, kd, c), 9 (m, fp, kd, c), 10 (m, fp, kd, c) och 11 (m, fp, kd, c).

Skrivelsen

Att öka sysselsättningen är ett av regeringens viktigaste mål. Ansvaret för att öka sysselsättningen är något som sträcker sig över flera politikområden. För att lyckas krävs ett starkt engagemang från alla samhällssektorer, inte minst näringsliv och fackliga organisationer. Arbetslinjen är grunden i svensk arbetsmarknadspolitik. Den är bl.a. ett uttryck för grundläggande politiska värderingar om att göra alla delaktiga i samhället och förhindra att grupper ställs utanför. De fördelningspolitiska inslagen inom arbetsmarknadspolitikerna är därför stora, och särskilda konjunkturoberoende program finns för funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga samtidigt som de är prioriterade i de konjunkturoberoende programmen. Möjligheterna för personer med funktionshinder att få och behålla ett arbete påverkas av olika faktorer. Lagstiftning om förbud mot diskriminering på arbetsmarknaden är ett viktigt instrument. De senaste åren har arbetsmarknadssituationen för människor med funktionshinder försämrats. Arbetskraftsdeltagandet var år 2004 lägre för kvinnor än för män. Dessa könsskillnader återfinns bland både personer med funktionshinder och personer utan funktionshinder. I budgetpropositionen för år 2006 har regeringen presenterat en rad förslag för att förbättra situationen för personer med nedsatt arbetsförmåga. Den bidragsgrundande nivån i lönebidraget har höjts. En modell med insatser i tre steg har införts för att tillförsäkra individen en bättre kvalitet och ökad effektivitet. Arbetsmarknadspolitikerna kan dock inte ensam förbättra situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionshinder. Utbildningspolitiken har också ett ansvar för att utbildningar är tillgängliga på ett sådant sätt att alla som vill får möjlighet att studera. Regeringen menar att det är angeläget att de kommande åren särskilt sätta fokus på förutsättningarna för att personer med funktionshinder skall få samma möjligheter till utbildning och arbete som andra. Regeringen avser bl.a. att tillsätta en utredning för att göra en kartläggning och analys av de insatser samhället erbjuder.

Vidare anförs att AMS, som är sektorsansvarig myndighet, till regeringen har redovisat etappmål för det handikappolitiska arbetet. Målen avser bl.a. att sysselsättningsgraden skall närma sig befolkningens som helhet. Andelen personer med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga av alla arbetssökande i förberedande utbildning och arbetsmarknadsutbildning skall varje år överstiga deras andel av samtliga arbetslösa. Andra etappmål är att andelen arbetsgivare som är beredda att anställa kvinnor och män med funktionshinder skall öka och att de som har behov av individuellt stöd och anpassning skall ha fått det år 2010. Dessa etappmål är ambitiösa och tar fasta på att förbättra situationen för personer med funktionshinder på arbetsmarknaden. Arbetsmarknadssituationen har dock försämrats. Handikappombudsmannen (HO) menar att det finns skäl att se över sambanden mellan olika politikområden och deras ansvariga sektorsmyndigheter.

Motioner

I motion So42 av Cristina Husmark Pehrsson m.fl. (m) yrkande 4 och i motion So44 av Chatrine Pålsson m.fl. (kd) yrkande 5 anförs att arbetsituationen för personer med funktionshinder måste förbättras.

I motion So46 av Kenneth Johansson m.fl. (c) yrkande 2 betonas vikten av att arbete sätts i fokus också inom handikappolitiken. Enligt motionärerna bör arbetslivet öppnas för så många som möjligt, vilket även inbegriper funktionshindrade. I yrkande 4 efterfrågas ett sysselsättningsmål för funktionshindrade. För att ge kraft åt arbetet att radikalt förbättra funktionshindrades möjligheter att delta och bidra till arbetsmarknaden bör ett sysselsättningsmål för funktionshindrade sättas upp och bli ett av målen för arbetsmarknadspolitiken. I yrkande 5 anförs att inga personer under 30 år skall beviljas sjukersättning och aktivitetsersättning utan att fokus sätts på att dessa personer skall erbjudas arbete, sysselsättning eller rehabilitering. Motionärerna pekar på att det är särskilt viktigt att unga funktionshindrade får chansen att komma in på arbetsmarknaden. I yrkande 6 begärs en utbyggnad av lönebidraget och i yrkande 7 att möjlighet skall införas till fortsatt anställning med lönebidrag även efter 65 års ålder. Dessutom begärs i yrkande 9 att möjlighet skall införas för funktionshindrade som startar och driver eget företag att prövas för lönebidrag. Även i motion So43 av Erik Ullenhag m.fl. (fp) yrkande 3 begärs att personer med funktionshinder som startar och driver eget företag ges goda möjligheter att ansöka om och prövas för lönebidrag eller trygghetsanställning i egen anställning.

I motion So46 av Kenneth Johansson m.fl. (c) yrkande 8 efterfrågas en utredning om hur stödinsatserna för företagande kan behöva anpassas för att underlätta för och uppmuntra funktionshindrade att starta och driva företag.

I motion So42 av Cristina Husmark Pehrsson m.fl. (m) yrkande 5 och i motion So44 av Chatrine Pålsson m.fl. (kd) yrkande 6 begärs att arbetsgivarens ansvar för 15 % av sjukpenningen efter 14 dagars sjukskrivning skall avskaffas. Även i motion So46 av Kenneth Johansson m.fl. (c) yrkande 3 begärs att arbetsgivarens ansvar för medfinansiering av sjukpenningen skall avskaffas.

Tidigare behandling

Motioner om lönebidrag liknande de här aktuella behandlades senast i det av riksdagen godkända *betänkandet 2005/06:AU1 Utgiftsområdena 13 Arbetsmarknad och 14 Arbetsliv*. Med delvis bifall till motioner föreslog arbetsmarknadsutskottet ett tillkännagivande till regeringen om lönebidrag efter 65 år. Utskottet anförde att de tankar som ligger bakom en tidigare ändring i lagen (1982:80) om anställningsskydd (LAS) om rätt att stanna

kvar i anställningen till 67 års ålder bör få tydligt genomslag vid bedömningen av om fortsatt lönebidrag skall lämnas. Övriga motioner om lönebidrag avstyrktes (res. c).

Riksdagen antog i november 2004 ett lagförslag innebärande bl.a. ett medfinansieringsansvar för arbetsgivare omfattande 15 % av sjukpenningkostnaderna för anställda som är helt sjukskrivna (prop. 2004/05:21, bet. 2004/05:SfU5, rskr. 2004/05:111). Syftet var att skapa ekonomiska drivkrafter och göra det mer lönsamt för arbetsgivare att vidta åtgärder för att minska de långa sjukskrivningarna.

Socialförsäkringsutskottet har därefter i yttrande till finansutskottet 2005/06: *SfU1y Ramar för utgiftsområdena 8, 10, 11, 12, m.m.* anfört följande (s. 21).

Beträffande arbetsgivarnas medfinansieringsansvar för sjukpenningkostnader har utskottet i betänkande 2004/05:SfU5 ställt sig bakom regeringens förslag om en sådan medfinansiering. Utskottet har därvid bl.a. uttalat att det enligt utskottets mening är viktigt i kampen mot ohälsan att det finns ekonomiska drivkrafter för arbetsgivare att genom förebyggande insatser och rehabiliteringsåtgärder minska sjukfrånvaron på arbetsplatsen. Genom förslaget om medfinansiering får arbetsgivaren ett ansvar för och samtidigt en möjlighet att påverka kostnaderna för sjukfrånvaron på arbetsplatsen. Utskottet vidhåller sitt ställningstagande. [Avvikande meningar m, fp, kd, c].

Näringsutskottet behandlade och avstyrkte ett motionsyrkande likalydande med So46 (c) yrkande 8 i det av *riksdagen godkända betänkandet 2005/06: NU13 Vissa näringspolitiska frågor*. Utskottet hänvisade till de särskilda stöd som kan ges till arbetshandikappade i samband med start av näringsverksamhet. Utskottet anförde vidare att det delade motionärernas uppfattning att det är positivt med ett ökat företagande bland funktionshindrade. Utskottet ansåg dock inte att riksdagen borde göra ett tillkännagivande om att detta bör vara ett mål för näringspolitiken. Motionsyrkandet avstyrktes (res. m+fp+kd+c).

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning att det är angeläget att särskilt fokusera på förutsättningarna för att personer med funktionshinder skall få samma möjligheter till utbildning och arbete som andra. Utskottet noterar därför med tillfredsställelse att riksdagen med anledning av förslag i budgetpropositionen för 2006 har beslutat om ett antal åtgärder för att förbättra situationen för personer med nedsatt arbetsförmåga. Utskottet ser i detta sammanhang vidare de etappmål för det handikappolitiska arbetet som Arbetsmarknadsstyrelsen redovisat som mycket värdefulla. Dessutom noterar utskottet att regeringen avser att tillsätta en utredning för att göra en kartläggning och analys av de insatser samhället erbjuder. Mot bakgrund av det omfattande arbete som pågår på området och det utrednings-

arbete som avses att initieras anser utskottet inte att något tillkännagivande är nödvändigt med anledning av vad som anförs i motionerna So42 (m) yrkande 4, So44 (kd) 5, So46 (c) yrkandena 2, 4 och 5.

Utskottet ser lönebidraget som en mycket viktig åtgärd för att förbättra situationen för personer med nedsatt arbetsförmåga. På förslag från arbetsmarknadsutskottet har som redovisats ovan riksdagen nyligen gjort ett tillkännagivande till regeringen vad gäller möjligheten till lönebidrag efter 65 års ålder. Socialutskottet delar arbetsmarknadsutskottets bedömningar när det gäller framförda yrkanden om lönebidrag. Motionerna So43 (fp) yrkande 3 och So46 (c) yrkandena 6, 7 och 9, varav yrkande 7 får anses åtminstone delvis tillgodosett genom tillkännagivandet, avstyrks därför.

Utskottet ser naturligtvis positivt på ett ökat företagande bland funktionshindrade och noterar som näringsutskottet redogjort för att det finns särskilda stöd som kan ges i samband med start av näringsverksamhet. Utskottet delar dock näringsutskottets uppfattning att något tillkännagivande till regeringen i frågan inte är nödvändigt. Motion So46 (c) yrkande 8 avstyrks därför.

Utskottet har inte någon annan uppfattning än socialförsäkringsutskottet när det gäller arbetsgivarnas medfinansieringsansvar för sjukpenningkostnader. Utskottet avstyrker därför motionerna So42 (m) yrkande 5, So44 (kd) yrkande 6 och So46 (c) yrkande 3.

Demokrati och mänskliga rättigheter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör med hänvisning till det beredningsarbete som pågår rörande en sammanhållen diskrimineringslagstiftning avslå motioner som efterlyser en diskrimineringslagstiftning för funktionshindrade. Riksdagen bör även avslå en motion om individuellt utkrävbara rättigheter.

Jämför reservation 12 (m, fp, kd, c) och särskilt yttrande 1 (m, fp, kd, c).

Skrivelsen

Regeringen anför att en rad insatser har gjorts för att underlätta för personer med funktionshinder att delta i allmänna val. Även insatser för att förbättra möjligheterna för personer med funktionshinder att delta som förtroendevalda har genomförts. Ytterligare satsningar för att stärka möjligheten till politisk delaktighet kommer att genomföras. I regeringens skrivelse En nationell handlingsplan för de mänskliga rättigheterna 2006–2009 (skr. 2005/06:95) lyfts frågor om diskriminering på grund av funktionshinder och andra frågor om funktionshindrades mänskliga rättigheter fram.

Vidare anförs i skrivelsen att regeringen beslutade om direktiv till en parlamentarisk kommitté i januari 2002, Diskrimineringskommittén, med uppdrag att överväga en gemensam lagstiftning mot diskriminering som omfattar alla eller flertalet diskrimineringsgrunder och samhällsområden (dir. 2002:11 samt tilläggsdirektiv 2003:69 och 2005:8). Kommittén har även, utifrån sina ställningstaganden i fråga om utformningen av en framtida diskrimineringslagstiftning, sett över uppgifter och ansvarsområden för bl.a. Handikappombudsmannen. Den har vidare övervägt möjligheterna att slå samman några eller samtliga av ombudsmännen mot diskriminering till en institution eller att samordna dem på något annat sätt. Kommittén har även övervägt om sådana regler skall införas på de områden som omfattas av EG-direktivet (2000/78/EG) om inrättandet av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet, men inte av lagen (1999:132) om diskriminering i arbetslivet av personer med funktionshinder. Vidare har kommittén analyserat vilka former av missgynnande på grund av bristande tillgänglighet ett generellt diskrimineringsförbud skall omfatta, och vem som i olika situationer skall bära ansvaret för olika hinder eller brister i detta hänseende. Utgångspunkten för kommitténs arbete har varit att det skall finnas utrymme för att i varje enskilt fall göra en bedömning av vad som kan anses skäligt. Kommittén lämnade sitt slutbetänkande En sammanhållen diskrimineringslagstiftning (SOU 2006:22) i februari 2006. I betänkandet föreslås bl.a. att för den som omfattas av diskrimineringsförbuden skall underlåtenhet att vidta åtgärder för tillgänglighet anses som diskriminering.

Motioner

I motion So42 av Cristina Husmark Pehrsson m.fl. (m) yrkande 3 betonas behovet av en diskrimineringslagstiftning. Motionärerna anför att rättigheterna för personer med funktionshinder måste tydliggöras genom lagstiftning och att arbetet mot diskriminering i alla former måste intensifieras.

I motion So43 av Erik Ullenhag m.fl. (fp) yrkande 1 anförs att bristande tillgänglighet för personer med funktionshinder bör kunna ses som diskriminering. Enligt motionärerna bör ansvar för diskriminering kunna utdömas i de fall där den som driver en verksamhet som det med enkla medel är möjligt att göra tillgänglig underlåter att göra det. Även i motion So44 av Chatrine Pålsson m.fl. (kd) yrkande 2 framhålls att bristande tillgänglighet bör anses som diskriminering.

I motion So46 av Kenneth Johansson m.fl. (c) yrkande 11 begärs att regeringen låter utreda möjligheten att ersätta regleringar av den offentliga verksamheten med individuellt utkrävbara rättigheter. Motionärerna framhåller att det i USA i snart 30 år har funnits lagstiftning som förbjuder diskriminering på grund av bristande tillgänglighet. En person som inte kan delta i samhället på grund av bristande tillgänglighet kan därmed få detta prövat av en oberoende instans.

Tidigare behandling

Konstitutionsutskottet behandlade i *betänkande 2005/06:KU17 En andra nationell handlingsplan för de mänskliga rättigheterna, m.m.* ett yrkande likalydande med So46 yrkande 11. Motionsyrkandet behandlades och avstyrktes i förenklad form (res. c). Dessförinnan behandlade konstitutionsutskottet i *betänkande 2003/04:KU12* ett liknande yrkande. Utskottet hänvisade då till att det våren 2002 (bet. 2001/02:KU14 s. 25) avstyrkt en motion (c) om individuellt utkrävbara rättigheter och förstärkt kommunalt självstyre med hänvisning till den då aviserade översynen av uppgifts- och ansvarsfördelningen mellan staten, kommunerna och landstingen. Utskottet anförde att det inte gjorde någon annan bedömning än tidigare när det gäller frågan om en lagstiftning om individuella rättigheter som ersättning för dagens sociala rättigheter samt en lista för medborgarrättigheter. Motionen avstyrktes (res. c).

Utskottets ställningstagande

Den nationella handlingsplanen är inriktad på generella lösningar och den allmänna tillgängligheten i samhället. Detta bör leda till ett minskat behov av särlösningar och till att alltfler kan delta i samhällslivet på likvärdiga villkor. Diskrimineringskommittén, som lämnat sitt slutbetänkande *En sammanhållen diskrimineringslagstiftning (SOU 2006:22)* i februari 2006, har haft i uppdrag att bl.a. överväga behovet av en sammanhållen diskrimineringslagstiftning samt behovet av regler som ger skydd mot diskriminering av personer med funktionshinder i bemärkelsen bristande tillgänglighet. Riksdagen bör inte föregripa behandlingen av betänkandet. Utskottet avstyrker därför motionerna So42 (m) yrkande 3, So43 (fp) yrkande 1 och So44 (kd) yrkande 2.

När det gäller frågan om individuellt utkrävbara rättigheter gör socialutskottet inte någon annan bedömning än konstitutionsutskottet. Motion So46 (c) yrkande 11 avstyrks därför.

Hälso- och sjukvård

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör, främst med hänvisning till pågående arbete, avslå motioner om hjälpmedelsgaranti, vårdvisare och psykiskt funktionshinderades tandhälsa.

Jämför reservationerna 13 (m, fp, kd, c), 14 (m, fp, kd, c) och 15 (m, fp, kd, c).

Skrivelsen

Regeringen anför att hälso- och sjukvårdens verksamhet i princip berör hela befolkningen och att regeringens satsningar inom området således kommer alla medborgare till del. Barn, unga och vuxna med funktionshinder har ofta mer kontakt med sjukvården än andra. På så sätt har generella förbättringar större betydelse för denna grupp än för andra grupper. Tillgänglighetssatsningen inom hälso- och sjukvården och vårdgarantin har således inneburit viktiga reformer för ökad trygghet och livskvalitet för många flickor och pojkar samt kvinnor och män med funktionshinder.

Det finns även delar av hälso- och sjukvårdens verksamhet som till stora delar berör just personer med funktionshinder. Hit hör habilitering och rehabilitering, liksom hjälpmedelsverksamheten. Socialstyrelsens normerande arbete inom detta område är betydelsefullt för att skapa en enhetlig och rättssäker tillämpning av hälso- och sjukvårdslagen. Regeringen anser att det är viktigt att fortsätta att sätta fokus på dessa frågor inom hälso- och sjukvården. Hjälpmedelsinstitutet spelar en viktig roll i sin funktion som nationell resurs inom hjälpmedelsområdet.

Vidare anføres att hälso- och sjukvården är en mångfasetterad verksamhet. För många personer med funktionshinder innebär funktionshindret i sig att man har ett behov av att ha kontakt med många olika delar av hälso- och sjukvården. Det kan också innebära att kontakterna är mer frekventa och mer långvariga än för de flesta andra. För dessa personer är det särskilt viktigt att hälso- och sjukvårdens olika delar fungerar väl och fungerar väl tillsammans.

Den svenska hälso- och sjukvården utvecklas kontinuerligt. Den påverkas i hög grad av omvärldsförändringar men också av de satsningar som genomförs för att verksamheten skall svara upp emot medborgarnas behov. De senaste årens satsningar på tillgänglighet till hälso- och sjukvården och på kvaliteten i verksamheten har inneburit att den svenska hälso- och sjukvården har en hög standard.

När det gäller rehabilitering och habilitering har Socialstyrelsens kartläggningar av tillgången till rehabilitering och habilitering givit ett värdefullt underlag för fortsatta insatser inom området.

Myndigheten arbetar för närvarande med att ta fram föreskrifter och en handbok för att underlätta tillämpningen av lagstiftningen när det gäller rehabilitering, habilitering och hjälpmedel. Riktlinjerna och handboken kommer att publiceras under år 2006.

Inom hjälpmedelsområdet har Hjälpmedelsinstitutet en viktig funktion som nationell resurs för sjukvårdshuvudmännen. Institutets verksamhet utvecklas bl.a. med hänsyn till den tekniska utvecklingen, vilket bl.a. har inneburit ett närmare samarbete med Post- och telestyrelsen under senare år.

Grunden för all hälso- och sjukvård är att den ges efter behov och på lika villkor. Hjälpmedel subventioneras i samtliga kommuner och landsting, även om subventionsgraden och utbudet av hjälpmedel varierar. Sveriges Kommuner och Landsting har tagit initiativ till överläggningar

med sjukvårdshuvudmännen för att diskutera hur reglerna för tillhandahållande av hjälpmedel kan bli mer enhetliga. LSS- och hjälpmedelsutredningen konstaterade i sitt betänkande Hjälpmedel (SOU 2004:83) att avgifterna för hjälpmedel skiljer sig mellan olika delar av landet. I en nyligen publicerad rapport konstaterade Sveriges Kommuner och Landsting att det även finns stora skillnader mellan sjukvårdshuvudmännen i vilka hjälpmedel som erbjuds och i gränsdragningen till egenvård. Som en följd av resultaten i rapporten har SKL tagit initiativ till överläggningar med sjukvårdshuvudmännen om hur reglerna för hjälpmedel kan bli mer enhetliga. Regeringen välkomnar initiativet och avser att följa det noggrant.

Vidare anfördes att LSS- och hjälpmedelsutredningens betänkande (SOU 2004:83), som lämnades till regeringen i augusti 2004, har remissbehandlats och för närvarande bereds inom Regeringskansliet. En aspekt som regeringen avser att lägga vikt vid i den fortsatta beredningen är att hjälpmedel fyller en viktig funktion för personer med mycket skiftande behov. Personer med såväl fysiska, psykiska som kognitiva funktionshinder har nytta av hjälpmedel i olika sammanhang, och därför är det också viktigt att lyfta fram vikten av ett behovsriktat synsätt inom hjälpmedelsverksamheten.

Motioner

I motion So42 av Cristina Husmark Pehrsson m.fl. (m) yrkande 7 och i motion So46 av Kenneth Johansson m.fl. (c) yrkande 25 efterfrågas en hjälpmedelsgaranti.

I motion So44 av Chatrine Pålsson m.fl. (kd) yrkande 10 efterfrågas en ökad valfrihet när det gäller hjälpmedel och anpassat boende. Motionärerna anför att personer med funktionshinder behöver ges större möjligheter till deltagande i samhällsliv och arbetsliv och få möjligheter att påverka sin vardag och göra egna val.

I motion So42 av Cristina Husmark Pehrsson m.fl. (m) yrkande 6 påtalas behovet av vårdvisare och tillgänglig vård. Enligt motionärerna kan vårdvisare, som skall fungera som ett slags lots, vara av särskilt stort värde för personer med funktionshinder.

I motion So46 av Kenneth Johansson m.fl. (c) yrkande 30 begärs särskilda åtgärder för psykiskt funktionshindrades tandhälsa. Motionärerna anför att tandhälsan ofta är dålig bland psykiskt funktionshindrade, särskilt hos dem som har en svag förankring på bostadsmarknaden samt missbruksproblem. Det är därför viktigt att – utöver de förändringar av tandvårdsförsäkringen som nu planeras – vidta särskilda åtgärder för psykiskt funktionshindrades tandhälsa.

Bakgrund

Utskottet behandlade och avstyrkte senast i *betänkande 2005/06:SoU1* motionsyrkanden om en hjälpmedelsgaranti (res. m+fp+kd+c).

Frågan om tandvård för bl.a. funktionshindrade har i januari 2006 berörts av *statsrådet Ylva Johansson* i fråga för skriftligt svar (2005/06:838). I svaret har statsrådet bl.a. anfört följande.

Socialstyrelsen utgav i mars 2004 ett meddelandeblad med vägledning och stöd för landstingens utformning av uppsökande verksamhet och nödvändig tandvård. Av meddelandebladet framgår bland annat att de personer som ingår i den berörda personkretsen bör få ett erbjudande om en munhälsobedömning årligen. År 2004 fick emellertid endast 60 % av personkretsen ett erbjudande om munhälsobedömning. Det finns dock avsevärda skillnader mellan landstingen, från närmare 80 % i det landsting som redovisar den högsta andelen uppsökta ned till drygt 30 %.

Landstingen har under de senaste åren kompenserats ekonomiskt för de kostnadsökningar som förutsågs i samband med utbyggnaden av verksamheten. År 2004 utbetalades ett engångsbidrag via det generella statsbidraget till landstingen som kompensation för det beräknade underskottet under perioden 1999–2003. Dessutom höjdes det generella statsbidraget från och med 2004. Det har visat sig att den sammantagna ersättningen till landstingen hittills har överstigit de kostnader som redovisats.

Jag finner det inte acceptabelt att det fortfarande är en så stor del av de berörda personerna som inte får del av stödet. Jag förutsätter att landstingen, mot bakgrund av vad som framkommit i rapporten, nu vidtar åtgärder för att fullgöra sina skyldigheter enligt tandvårdslagen och tandvårdsförordningen (1998:1338) på ett bättre sätt. Detta gäller naturligtvis i särskilt hög grad de landsting som har de sämsta resultaten. Självfallet krävs det även att kommunerna medverkar, bland annat genom att identifiera de personer som tillhör personkretsen, låta sin personal medverka vid munhälsobedömningen samt ta ansvar för den munvård som ingår i den dagliga omvårdnaden. Socialstyrelsens rapport har nyligen inkommit till Socialdepartementet och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Utredningen om ett nytt tandvårdsstöd för vuxna har i mars 2006 lämnat delbetänkandet *Stöd till hälsobefrämjande tandvård* (SOU 2006:27). I betänkandet föreslås att det statliga tandvårdsstödet får en mer hälsobefrämjande inriktning, där förebyggande tandvård prioriteras. Ett förslag till s.k. grundstöd skall göra det möjligt för alla att få regelbundna undersökningar och viss förebyggande vård utan hinder av kostnaden.

Utskottets ställningstagande

Av 3 b § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) framgår att landstinget skall erbjuda bl.a. dem som är bosatta inom landstinget hjälpmedel för funktionshindrade. Utskottet förutsätter att huvudmännen följer de skyldigheter de har enligt lagen. Vidare välkomnar utskottet att Sveriges Kommuner och Landsting har tagit initiativ till överläggningar med sjukvårdshuvudmännen för att diskutera hur reglerna för tillhandahållande av

hjälpmedel kan bli mer enhetliga. Förslagen från LSS- och hjälpmedelsutredningen är under beredning i Regeringskansliet. Utskottet utgår från att denna beredning sker med skyndsamhet och resulterar i förslag. Något initiativ från riksdagens sida bör dock inte tas med anledning av motionerna So42 (m) yrkande 7, So44 (kd) yrkande 10 och So46 (c) yrkande 25.

Utskottet har förståelse för synpunkterna i motion So42 (m) yrkande 6 att funktionshindrade för att få tillgång till rätt vård kan ha ett särskilt behov av stöd och hjälp från en person som fungerar som en fast kontaktpunkt. I detta sammanhang vill utskottet erinra om det stöd som personliga ombud kan erbjuda för psykiskt funktionshindrade. Något initiativ från riksdagens sida är dock inte nödvändigt. Motionen avstyrks.

Utskottet anser det angeläget att psykiskt funktionshindrade blir föremål för uppsökande verksamhet när det gäller tandhälsa. Utskottet noterar därför med tillfredsställelse att de brister som förekommer när det gäller uppsökande verksamhet bland funktionshindrade nu har uppmärksammats. Utskottet utgår från att regeringen följer frågan och vidtar de åtgärder som behövs för att verksamheten skall fungera bättre. Något tillkännagivande med anledning av motion So46 (c) yrkande 30 är inte nödvändigt.

Statsbidraget till tolktjänst

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör med hänvisning till pågående beredningsarbete avslå en motion rörande fördelningssystemet gällande statsbidraget till tolktjänst.

Motion

I motion So46 av Kenneth Johansson m.fl. (c) yrkande 20 anförs att fördelningssystemet vad gäller teckentolkar måste ses över så att det bättre motsvarar antalet personer med behov. I dag får länen enligt motionärerna olika mycket pengar per brukare.

Tidigare behandling

Utskottet behandlade senast i *betänkande 2005/06:SoU1* motionsyrkanden om fördelningssystemet för statsbidraget till tolktjänst. Utskottet redovisade därvid att en särskild utredare har regeringens uppdrag att göra en översyn av rätten och möjligheterna att använda teckenspråket (dir. 2003:169, 2005:40, 2005:100). Utredarens uppdrag omfattar även att pröva frågan om en ny fördelningsmodell för statsbidraget till tolktjänst för döva och dövblinda m.fl. Utskottet anförde också att för det fall utredaren föreslår ett fortsatt riktat statsbidrag skall syftet med bidraget klargöras. Uppdraget skall redovisas senast den 30 april 2006. I sin bedömning ansåg

utskottet motionerna i viss mån tillgodosedda mot bakgrund av att frågan om en ny fördelningsmodell för statsbidraget till tolktjänst för döva och dövblinda m.fl. utreddes.

Utskottets ställningstagande

Den särskilda utredaren med uppdrag att göra en översyn av teckenspråkets ställning har helt nyligen lämnat sitt slutbetänkande *Teckenspråk och teckenspråkiga – Översyn av teckenspråkets ställning* (SOU 2006:54). Utredarens uppdrag tillgodoser väl intentionerna i motion So46 (c) yrkande 20. Utskottet anser därför inte att riksdagen bör föregripa regeringens beredning av betänkandet. Motionen avstyrks.

Socialförsäkringar och ekonomiska levnadsvillkor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör, främst med hänvisning till pågående arbete på området, avslå motioner om bl.a. ökad samverkan mellan myndigheter, utredning av handikappersättningen och ökad forskning på rehabiliteringsområdet.

Jämför reservationerna 16 (m, fp, kd, c), 17 (m, fp, kd, c) och 18 (m, fp, kd, c) samt särskilt yttrande 2 (m, fp, kd, c).

Skrivelsen

Regeringen anför i skrivelsen att en rad förändringar har gjorts på socialförsäkringsområdet som påverkar människor med funktionshinder. Till exempel har åldersgränserna för vårdbidrag respektive handikappersättning ändrats för att anpassas till samhällsutvecklingen. Vidare är införandet av aktivitetsersättning ett led i arbetet med att främja aktiva insatser för unga med funktionshinder.

Försäkringskassan har regeringens uppdrag att följa upp lagstiftningen om att Försäkringskassan vid längre sjukskrivningar skall ha utrett om det finns förutsättningar för att tillerkänna den försäkrade aktivitets- eller sjukersättning i stället för sjukpenning. En slutlig redovisning, med förslag till åtgärder som uppföljningen kan ge upphov till, skall lämnas senast den 1 juni 2006.

Enligt skrivelsen har regeringen under senare år vidtagit ett flertal åtgärder för att förbättra samverkan inom rehabiliteringsområdet. I syfte att fler personer med behov av samordnade rehabiliteringsinsatser återgår i arbete har regeringen sedan år 2003 uppdragit till Försäkringskassan och Arbetsmarknadsstyrelsen att upprätta en gemensam verksamhets- och handlingsplan för arbetslivsinriktad rehabilitering av arbetslösa sjukskrivna. I regleringsbrevet för år 2006 till AMS och Försäkringskassan har reger-

ingen förtydligat att myndigheterna inom ramen för handlingsplanen även skall verka för att personer med aktivitetsersättning eller tidsbegränsad sjukersättning återfår arbetsförmågan och får ett arbete. På regional nivå skall försäkringsdelegationerna tillsammans med berörda myndigheter, såsom länsarbetsnämnd, landsting och kommun, fatta beslut om samverkan och finansiell samordning i enlighet med dessa planer. Finansiell samordning ger de fyra myndigheterna möjlighet att samordna resurser i samordningsförbund som har i uppgift att prioritera insatser för människor som har behov av samordnade rehabiliteringsinsatser. I regleringsbrevet för år 2006 har regeringen givit Försäkringskassan i uppdrag att tillsammans med AMS och Socialstyrelsen stödja utvecklingen av finansiell samordning. Förbundet Sveriges Kommuner och Landsting skall ges möjlighet att delta i detta uppdrag.

Vidare anförs att samverkan mellan arbetsförmedlingen och Försäkringskassan kommer att stärkas ytterligare framöver. Den 15 december 2005 gavs Försäkringskassan och Arbetsmarknadsstyrelsen i uppdrag av regeringen att inom ramen för en pilotverksamhet i samverkan genomföra nya och förstärkta insatser för alla försäkrade som är långtidsjukskrivna i två år eller mer eller uppbär aktivitetsersättning eller tidsbegränsad sjukersättning. Syftet är att underlätta deras återgång till arbetet, och insatserna skall omfatta samtliga personer i nämnda målgrupper senast vid utgången av år 2007.

Antalet personer med stöd från socialförsäkringen som är riktat till personer med funktionshinder har ökat successivt. Tydliga skillnader kan avläsas i antalet kvinnor respektive män som får stöd från socialförsäkringen, samtidigt som det saknas kunskap om orsakerna till dessa skillnader. Försäkringskassan skall enligt uppdrag från regeringen integrera könsperspektivet i tillämpningen av socialförsäkringen. I uppdraget ingår att utarbeta metoder för hur handläggarna skall bemöta den enskilde och handlägga sjukförsäkringsärenden likformigt och rättssäkert oavsett den försäkrades kön. Uppdraget skall redovisas senast den 15 maj 2006.

Den tillfälliga föräldrapenningen och vårdbidraget har byggts ut successivt under åren. Detta har medfört att de förutsättningar som i dag grundar rätt till tillfällig föräldrapenning för vård av sjukt barn i vissa fall är svåra att samordna och avgränsa mot rätten till vårdbidrag, vilket bl.a. har uppmärksammats i samband med införandet av en fjärdedels vårdbidrag. Regeringen avser att senare i år ta initiativ till en översyn av lagen om handikappersättning och vårdbidrag. De frågor som rör samordning och gränsdragning mellan den tillfälliga föräldrapenningen och vårdbidrag respektive handikappersättning bör ses över i detta sammanhang.

Inom Regeringskansliet pågår ett arbete att närmare belysa ekonomiska konsekvenser av att leva med ett funktionshinder. Till detta arbete har knutits en referensgrupp med personer från Försäkringskassan, Socialstyrelsen och Statistiska centralbyrån. En redovisning av detta arbete kommer att ske år 2006.

Motioner

I motion So42 av Cristina Husmark Pehrsson m.fl. (m) yrkande 2 anförs att det behövs ökad samverkan mellan myndigheter.

I motion So44 av Chatrine Pålsson m.fl. (kd) yrkande 7 begärs en övergripande utredning av handikappersättningen. I yrkande 8 anförs att den oklara ansvarsfördelningen mellan inblandade myndigheter är ett hinder för funktionshindrades rehabilitering. Åtgärder måste vidtas för att undanröja dessa hinder. Enligt motionärerna är ett annat problem bristerna i det vetenskapliga underlaget för olika rehabiliteringsmetoder. I yrkande 9 anförs därför att det behövs konkret forskning och kompetensutveckling kring rehabilitering av funktionshindrade.

I motion So46 av Kenneth Johansson m.fl. (c) yrkande 13 anförs att regeringen bör fullfölja sitt uppdrag att presentera förslag för hur merkostnaderna för föräldrar med funktionshindrade barn skulle kunna kompenseras. I yrkande 23 anförs att alla sjukdomsgrupper – även de som har liten möjlighet att återgå till arbetet – skall ha rätt till rehabilitering. I yrkande 24 efterfrågas, som en viktig del av rehabiliteringen, åtgärder för att säkerställa att även funktionshindrade kan utöva demokratiska rättigheter och på ett rimligt sätt delta i föreningsliv och samhällsarbete.

Tidigare behandling

Socialförsäkringsutskottet behandlade i det av riksdagen godkända *betänkandet 2005/06:SfUI Anslag inom socialförsäkringsområdet (utgiftsområdena 10, 11 och 12)* ett motionsyrkande likalydande med motion So46 (c) yrkande 23. Utskottet tillstyrkte medelsfördelningen för anslaget 19:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m. och avstyrkte i samband därmed motionsyrkandet.

Utskottets ställningstagande

Av 3 b § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) framgår att landstinget skall erbjuda bl.a. dem som är bosatta inom landstinget rehabilitering. Utskottet anser att det är självklart att så många som möjligt verkligen erbjuds rehabilitering. För att detta skall bli verklighet anser utskottet att det arbete för en stärkt samverkan mellan myndigheter som bedrivs är mycket angeläget. Utskottet noterar särskilt de möjligheter till finansiell samordning som finns på området. Att regeringen i regleringsbrevet för år 2006 har givit Försäkringskassan i uppdrag att tillsammans med Arbetsmarknadsstyrelsen och Socialstyrelsen stödja utvecklingen av finansiell samordning ser utskottet också som mycket värdefullt. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motionerna So42 (m) yrkande 2, So44 (kd) yrkande 8 och So46 (c) yrkande 23 får anses i huvudsak tillgodosedda.

Av skrivelsen framgår att regeringen senare i år avser att påbörja en översyn av lagen (1998:703) om handikappersättning och vårdbidrag. Dessutom pågår inom Regeringskansliet ett arbete för att närmare belysa de ekonomiska konsekvenserna av att leva med ett funktionshinder. Motionerna So44 (kd) yrkande 7 och So46 (c) yrkande 13 får härigenom anses i huvudsak tillgodosedda.

Utskottet anser att det är väsentligt med forskning och kompetensutveckling om olika rehabiliteringsmetoder. Något särskilt tillkännagivande härom är dock inte nödvändigt. Motion So44 (kd) yrkande 9 avstyrks därför.

Utskottet delar uppfattningen i motion So46 (c) yrkande 24 att deltagande i föreningsliv och innehavande förtroendeuppdrag kan vara en viktig del i en rehabilitering. Något särskilt tillkännagivande härom till regeringen är dock inte nödvändigt. Motionen avstyrks därför.

Transporter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner om anpassad kollektivtrafik och förändrade rutiner för riksfärdtjänsten. Utskottet hänvisar till pågående arbete på området.

Jämför reservation 19 (m, fp, kd, c) och särskilt yttrande 3 (mp).

Skrivelsen

När det gäller möjligheterna att nå de handikappolitiska målen, menar regeringen att viktiga förbättringar har skett och att stora insatser görs, men att anpassningen av kollektivtrafiken går för långsamt i förhållande till det uppsatta målet. Många personer med funktionshinder kan inte åka med kollektiva färdmedel över huvud taget. Åtgärdsbehoven är stora och består främst i brister avseende trafiksamordning, information, bokning, biljetthantering, personlig service och bemötande samt fysisk miljö vid terminaler och stationer.

Regeringen anser att Vägverket och Banverket bör ta fram ett nationellt handlingsprogram för kollektivtrafikens långsiktiga utveckling. Inom ramen för det nationella handlingsprogrammet bör Vägverket och Banverket leda en nationell kraftsamling för att göra kollektivtrafiken användbar för personer med funktionshinder. Arbetet bör inriktas mot ett prioriterat nätverk, där infrastruktur, fordon, trafik, och övrig service är användbara för alla och är av hög kvalitet. Nätet bör successivt utvidgas. I arbetet bör övriga berörda myndigheter m.fl. delta.

Regeringen anför i skrivelsen att färdtjänst även i framtiden kommer att vara viktig för personer som på grund av funktionshinder inte kan resa på egen hand i kollektivtrafiken – även om stora insatser görs för att göra kollektivtrafiken tillgänglig. Regeringen bereder för närvarande förslag till

förändringar i lagarna om färdtjänst och riksfärdtjänst som syftar till att förbättra situationen för personer som på grund av funktionshinder inte kan förflytta sig på egen hand. Den 14 mars överlämnade regeringen propositionen *Försöksverksamhet med komplement till färdtjänst (prop. 2005/06:92)* till riksdagen. I propositionen föreslås en ny lag som ger kommunerna möjlighet att ge ekonomiskt stöd för anskaffning och anpassning av motorfordon till personer som är berättigade till färdtjänst (komplement till färdtjänst). Försöksverksamhet med komplement till färdtjänst skall enligt förslaget pågå i tre år mellan den 1 juli 2007 och den 30 juni 2010.

Motion

I motion So46 av Kenneth Johansson m.fl. (c) yrkande 10 begärs att statens ansvar för att samhällets fysiska planering anpassas till rörelsehindrade. Motionärerna anför bl.a. att anpassad kollektivtrafik med utökad personlig service skulle öka många människors möjlighet att röra sig fritt. Förbättringar behövs även inom t.ex. tåg- och flygtrafiken. I yrkande 34 anføres att rutiner måste förändras beträffande riksfärdtjänsten för att korta väntetider och göra det enklare att få färdtjänst beviljad över kommungränser.

Tidigare behandling

Bostadsutskottet behandlade i det av riksdagen godkända *betänkandet 2005/06:BoU7 Plan- och byggfrågor* ett yrkande likalydande med So46 (c) yrkande 10. Utskottet anförde i sin bedömning att genomgången av yrkandena i de uppräknade motionerna som rörde *fysisk planering och andra former av planering* visat att också motionerna inom detta område hade koppling till PBL-kommitténs förslag eller hade en sådan anknytning till förslagen att det inte var lämpligt att föregripa regeringens kommande ställningstaganden. Med hänsyn till detta och då det bedömdes angeläget att regeringen gavs förutsättningar att snarast återkomma till riksdagen med förslag till åtgärder föreslog utskottet att riksdagen också skulle avslå samtliga motionsförslag som rör fysisk planering och andra former av planering.

Utskottets ställningstagande

Ett arbete pågår för att anpassa kollektivtrafiken till de funktionshindrades behov. Utskottet delar dock regeringens uppfattning att detta arbete går för sakt i förhållande till det uppsatta målet att kollektivtrafiken bör vara tillgänglig för funktionshindrade år 2010. Utskottet konstaterar dock att regeringen avser att ge Vägverket och Banverket i uppdrag att ta fram ett nationellt handlingsprogram för kollektivtrafikens långsiktiga utveckling. Vidare noterar utskottet att dessa myndigheter inom ramen för detta program avses leda en nationell kraftsamling för att göra kollektivtrafiken

användbar för personer med funktionshinder. Dessutom noterar utskottet att i riksdagen för närvarande, förutom ett förslag om försöksverksamhet med komplement till färdtjänst, även behandlas *proposition 2005/06:160, Moderna transporter* innehållande ett förslag som syftar till förändringar i lagarna om färdtjänst och riksfärdtjänst. I propositionen föreslås bl.a. ett uttryckligt stadgande om att den färdtjänst som ordnas skall vara av god kvalitet. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att något tillkännagivande inte är nödvändigt med anledning av vad som anförs i motion So46 (c) yrkandena 10 och 34. Motionsyrkandena avstyrks.

Utbildning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner om bl.a. en översyn av skollagen, statliga specialskolor och rätten att välja skola för barn med funktionshinder. Utskottet hänvisar framför allt till frågornas tidigare behandling av utbildningsutskottet.

Jämför reservationerna 20 (m, fp, kd, c), 21 (m, fp, kd, c), 22 (m, fp, kd, c) och 23 (m, fp, kd, c).

Skrivelsen

Att kunna delta i samhällslivet på samma villkor som andra är en handikappolitisk målsättning som får en särskild betydelse inom utbildningsområdet. Enligt den svenska skollagen skall alla barn och ungdomar ha tillgång till en likvärdig utbildning. Oberoende av kön, geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden har alla denna rätt. Hänsyn skall också tas till elever i behov av särskilt stöd. I ett historiskt perspektiv märks en långvarig strävan att låta de samhälleliga utbildningsinsatserna omfatta en allt vidare krets av barn, ungdomar och vuxna och att alltmer rikta fokus mot den lärande miljön. Om skolan lyckas med denna målsättning skapas goda förutsättningar för delaktighet för kvinnor och män med funktionshinder även inom andra områden.

De insatser som har genomförts inom utbildningsområdet syftar enligt skrivelsen både till att stärka huvudmännens möjligheter att skapa en skola där alla kan delta på lika villkor och till att förbättra de enskilda elevernas förutsättningar att delta. Det pågår stora satsningar inom hela förskole- och skolområdet som syftar till ökad kompetens och fler anställda. Satsningarna från staten är generella och lägger ett stort ansvar på skolhuvudmän och enskilda verksamheter och skolor att förvalta dessa resurser på ett sätt som gagnar barn och elever med funktionshinder. Det förutsätter att såväl beslutsfattare inom kommunen som skolpersonal har kunskap om de handikappolitiska målen och rätten till likvärdig utbildning. Det förutsätter också att det finns kunskap om metoder för att omsätta dessa mål och visio-

ner i den praktiska verksamheten, liksom ett tydligt jämställdhetsperspektiv. En av målsättningarna i handlingsplanen är att elever med funktionshinder på samma sätt som övriga barn och ungdomar skall kunna bo med sina föräldrar eller i deras närhet och gå i skola i närheten av hemmet. En förutsättning för detta är ökad specialpedagogisk baskompetens hos arbetslagen i skolan. Enligt regeringen talar mycket för att detta mål kan uppnås. Uppföljningen av regeringens satsningar på ökad personaltäthet visar att kommunerna har prioriterat anställning av specialpedagogisk kompetens. Den nya inriktningen på den specialpedagogiska utbildningen, den nya examensordningen för lärarexamen samt Specialpedagogiska institutet (SIT) syftar till att stärka den specialpedagogiska kompetensen i skolan. Utvecklingen är dock komplex, för trots till synes ökande förutsättningar för skolorna att ta emot elever i behov av särskilt stöd, ökar antalet elever i särskolan.

Skolverket har utsetts till sektorsmyndighet och har tagit fram etappmål för sitt arbete i samarbete med Myndigheten för skolutveckling och Specialpedagogiska institutet.

När det gäller att förbättra förutsättningar för vuxna studerande har en utredning tillsatts med syfte att ge förslag till hur en central myndighet för vuxnas lärande kan bildas. Utredaren skall särskilt undersöka hur utvärderingen kan få en tydligare roll i en sådan myndighet. Regeringen anser att det är självklart att vuxna med utvecklingsstörning skall ha en rätt att delta i vuxenutbildning för utvecklingsstörda, liknande den rätt övriga vuxna har till grundläggande vuxenutbildning. Regeringens förslag att införa en rätt till särvux är ett steg mot att göra regelverket för särvux och komvux mer likalydande.

Frågan om hjälpmedelsförsörjningen inom utbildningsområdet bereds inom Regeringskansliet och uppdrag har givits till Socialstyrelsen och Specialpedagogiska institutet att analysera förutsättningarna för samordning av olika individuella planer som kan finnas för barn, ungdomar eller vuxna med funktionshinder. Uppdraget skall avrapporteras den 31 mars 2007.

Motioner

I motion So42 av Cristina Husmark Pehrsson m.fl. (m) yrkande 10 begärs att staten bör vara huvudman för specialskoleutbildningen och vara ansvarig för finansieringen av elever i specialskola. Vidare begärs i yrkande 11 att en lagstadgad rätt att välja skola skall införas för barn med funktionshinder.

Även i motion So43 av Erik Ullenhag m.fl. (fp) yrkande 5 anförs bl.a. att rätten att välja skola skall vara lika självklar för elever med funktionshinder som för andra elever och att det därför krävs att alla skolor handikappanpassas. Det gäller även högre utbildning. Motionärerna anför vidare att

det för vissa barn och ungdomar med utvecklingstörning kan finnas behov av specialskolor. Slutligen anförs att stödet till elever med funktionshinder i grundskolan och gymnasiet behöver öka.

I motion So46 av Kenneth Johansson m.fl. (c) yrkande 15 begärs en översyn av skollagen. Motionärerna anför att nuvarande bestämmelser i högre grad borde ge den enskilde eleven laglig rätt att få sina behov utredda och tillgodosedda. Skollagen bör kompletteras med en förenkling av bestämmelserna vad avser kommunernas möjlighet att lokalt bestämma hur man skall uppnå dessa mål. I yrkande 16 begärs ett tillkännagivande om att upphäva beslutet att avveckla Ekeskolan och Hällsboskolan som specialskolor för elever med multifunktionshinder. I yrkande 17 begärs att staten bör vara huvudman för specialskoleutbildningen och vara ansvarig för finansiering av elever i specialskola. Slutligen begärs i yrkandena 18 och 19 att en lagstadgad rätt att välja skola införs för barn med funktionshinder samt att ett riksgymnasium inrättas för synskadade ungdomar med multifunktionshinder.

I motion So44 av Chatrine Pålsson m.fl. (kd) yrkande 4 begärs att kunskap om funktionshinder skall ingå i vissa utbildningar. Särskilt viktigt är detta, enligt motionärerna, i utbildningen av arkitekter och byggnadsingenjörer. Obligatorisk utbildning om funktionshinder behövs på lärarhögskolorna och kontinuerlig fortbildning om barn och ungdomar med funktionshinder för skolpersonal och skolmyndigheter.

Tidigare behandling

Utbildningsutskottet behandlade motionsyrkanden om att upphäva beslutet att avveckla specialskolor som Ekeskolan och Hällsboskolan, om att införa ett riksgymnasium för synskadade ungdomar samt om att statens huvudmannaskap för dessa specialskolor bör kvarstå i det av riksdagen godkända *betänkandet 2005/06:UbU7 Särskolan och specialskolan*. Yrkandena avstyrktes bl.a. med hänvisning till den pågående utvecklingen av verksamheten vid resurscentren (res. m + fp + kd + c). Utskottet anförde att visstidsutbildning, enligt förordningen (2004:203) om visstidsutbildning vid särskilda resurscenter, skall finnas vid Resurscenter syn i Örebro vid Ekeskolan och Resurscenter tal och språk i Sigtuna vid Hällsboskolan. Utbildningarna skall syfta till att ge elever med synskada och ytterligare funktionshinder samt elever med grav språkstörning en utbildning som är anpassad till varje elevs förutsättningar och behov. Verksamheten skall ytterligare syfta till att ge eleven förutsättningar för fortsatt utbildning i hemkommunens skola och samtidigt ge hemkommunen förutsättningar att ordna undervisning av hög kvalitet. Dessa tidigare specialskolor är i dag resurscenter inom Specialpedagogiska institutet. I betänkandet behandlades även en motion om rätten att välja skola för barn med funktionshinder. Yrkandet avstyrktes (res. m + fp + kd + c).

Utbildningsutskottet behandlade vidare i *betänkande 2005/06:UbU14 Grundskolan* ett motionsyrkande om en översyn av skollagen likalydande med So46 (c) yrkande 15. Utskottet avstyrkte motionsyrkandet och anförde bl.a. följande.

Utskottet anser att gällande bestämmelser och de förslag som för närvarande är under beredning i arbetet med en ny skollag väl tillgodoser motionsyrkandenas intentioner. Det finns goda möjligheter att anpassa undervisningen till olika elevers behov, och utskottet förutsätter att så även sker (res. m + fp + kd + c).

Utskottets ställningstagande

Enligt skollagen (1985:1100) skall alla barn och ungdomar ha tillgång till en likvärdig utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden. Hänsyn skall också tas till elever i behov av särskilt stöd. De insatser som har genomförts inom utbildningsområdet syftar både till att stärka huvudmännens möjligheter att skapa en skola där alla kan delta på lika villkor och till att förbättra de enskilda elevernas förutsättningar att delta. I motion So46 (c) yrkande 15 begärs en översyn av skollagen bl.a. för att ge den enskilde eleven laglig rätt att få sina behov utredda och tillgodosedda. Socialutskottet gör ingen annan bedömning än utbildningsutskottet härvidlag. Gällande bestämmelser och de förslag som för närvarande är under beredning i arbetet med en ny skollag tillgodoser väl motionsyrkandets intentioner. Det finns goda möjligheter att anpassa undervisningen till olika elevers behov, och utskottet förutsätter att så även sker. Yrkandet avstyrks.

Socialutskottet delar även utbildningsutskottets ställningstagande i frågan om att bl.a. upphäva beslutet att avveckla specialskolor som Ekeskolan och Hällsboskolan samt om att statens huvudmannaskap för dessa specialskolor bör kvarstå. Utskottet hänvisar till den pågående utvecklingen av verksamheten vid resurscentren. Enligt förordningen (2004:203) om visstidsutbildning vid särskilda resurscenter, skall visstidsutbildning finnas vid Resurscenter syn i Örebro vid Ekeskolan och Resurscenter tal och språk i Sigtuna vid Hällsboskolan. Utbildningarna skall syfta till att ge elever med synskada och ytterligare funktionshinder samt elever med grav språkstörning en utbildning som är anpassad till varje elevs förutsättningar och behov. Verksamheten skall ytterligare syfta till att ge eleven förutsättningar för fortsatt utbildning i hemkommunens skola och samtidigt ge hemkommunen förutsättningar att ordna undervisning av hög kvalitet. Motionerna So42 (m) yrkande 10 och So46 (c) yrkandena 16, 17 och 19 avstyrks.

I ett par motioner begärs tillkännagivanden om att en lagstadgad rätt att välja skola skall införas för barn med funktionshinder. Utskottet noterar att denna fråga nyligen har behandlats av utbildningsutskottet och finner inga skäl att göra en annan bedömning än detta utskott. Motionerna So42 (m) yrkande 11, So43 (fp) yrkande 5 samt So46 (c) yrkande 18 avstyrks därför.

Utskottet noterar att specialpedagogisk kompetens skall finnas genomgående i lärarutbildningen, och kan dela uppfattningen om att kunskap om funktionshinder även skulle kunna ingå i vissa andra utbildningar. Något tillkännagivande till regeringen i frågan är dock inte nödvändigt. Motion So44 (kd) yrkande 4 avstyrks.

Övriga individuella stödinsatser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner om bl.a. kostnadsansvaret för assistansreformen, vård och omsorg om psykiskt sjuka, utvidgning av rätten till daglig verksamhet samt bilstöd.

Jämför reservationerna 24 (m, fp, kd, c), 25 (m, fp, kd, c), 26 (m, fp, kd, c), 27 (m, fp, kd, c) och 28 (m, fp, kd, c) samt särskilt yttrande 4 (v).

Skrivelsen

Regeringen anför att en rad insatser har gjorts och görs för att personer med funktionshinder genom de individuella stöden skall ges bättre förutsättningar för självständighet och självbestämmande. Att fler får insatser enligt LSS och att antalet insatser ökar tyder på att den behovsbedömning som görs, generellt sett inte har blivit mer återhållsam. Det är dock vanskligt att dra alltför långtgående slutsatser i vilken omfattning ökningarna också ger bättre förutsättningar för självständighet och självbestämmande. Andelen flickor och pojkar, kvinnor och män, som beviljas stöd i kommunerna till följd av funktionshinder skiljer sig åt mellan kommuner. Skillnaderna kan bero på flera faktorer. Kommunerna kan bedriva verksamheten på olika ambitions-, kvalitets- och effektivitetsnivå. Enskilda personers behov av stöd, ålder och etnisk bakgrund samt typ av hushåll kan också påverka. I en del kommuner finns verksamhet med nationell eller regional upptagning som kräver extra resurser och särskild kompetens. Socialstyrelsen konstaterar att det ges fler LSS-insatser i kommuner där handläggningen av insatser till personer med funktionshinder sker i en egen organisation. Anledningen till detta är sannolikt att en egen organisation ger bättre möjligheter att utveckla en specifik kompetens om funktionshinder.

Stödet skall vara anpassat till varje mottagares individuella behov och den enskilde skall ha inflytande över de insatser som ges. Satsningar på individuella stöd och verksamheter genom personliga ombud, särskilda medel för att stimulera utvecklingen av insatser till personer med psykiska funktionshinder, samordnad tillsyn, ökat bilstöd m.m. har gett positiva resultat.

En effektiv granskande tillsyn, normering och vägledning liksom goda exempel betyder mycket för att öka kunskapen och förbättra verksamheten. Regeringen följer noga utvecklingen, bl.a. via tillsynsmyndigheternas uppföljningar och lägesrapporter. Regeringen har även tagit flera framåtsyftande initiativ i syfte att ytterligare förbättra villkoren för personer med funktionshinder.

För att främja kvaliteten i verksamheten måste den i högre utsträckning bemannas med personal som har adekvat grundutbildning och kunskap kring funktionshinder. Stöd måste dessutom erbjudas i form av kontinuerlig kompetensutveckling, anpassad efter verksamhetens och brukarnas behov.

Vidare anför regeringen att en parlamentarisk kommitté tillsatts i juli 2004 som fått i uppdrag att göra en bred översyn av insatsen personlig assistans. De nationella målen för handikappolitiken skall utgöra en utgångspunkt för kommitténs överväganden och förslag. I översynen skall kommittén utvärdera hur assistansreformen fungerar i praktiken, undersöka alternativa lösningar för personlig assistans, överväga åtgärder för en förenklad och effektiviserad tillämpning av lagstiftningen samt göra en studie av yrket som personlig assistent. Kommittén skall även analysera konsekvenserna av gemensamt finansieringsansvar mellan stat och kommun och föreslå åtgärder för en dämpad och stabil kostnadsutveckling.

Kommittén skall integrera ett jämställdhetsperspektiv och ett barnperspektiv i sitt arbete. Frågor om etnisk integration och minoriteters särskilda behov skall även beaktas. Uppdraget skall slutredovisas senast den 31 mars 2007. Kommittén har lämnat ett delbetänkande På den assistansberättigades uppdrag (SOU 2005:100) i november 2005. Förslagen i delbetänkandet syftar till att säkerställa god kvalitet i personlig assistans och ändamålsenlig användning av assistansersättningen. De handlar bl.a. om tillsyn av och tillstånd för assistansanordnare samt principer för hur assistansersättningen får användas. Betänkandet är för närvarande ute på remiss.

Riksdagen har i ett tillkännagivande (bet. 2005/06:SoU7, rskr. 2005/06:5) framfört att Assistanskommittén bör få ett tilläggsdirektiv med uppdrag att analysera och redovisa för- och nackdelar med ett samlat kostnadsansvar och ansvar för en och samma huvudman, staten, avseende personlig assistans. Med anledning av tillkännagivandet bereds för närvarande tilläggsdirektiv inom Regeringskansliet.

Vidare anför regeringen att länsstyrelserna och Socialstyrelsen under tre år (2002–2004) har genomfört en gemensam tillsyn över kommunernas verksamhet för personer med psykiska funktionshinder. Även om det finns brister, finns det positiva utvecklingstendenser. Uppföljningar visar också att tillsynen gett vissa effekter.

Positiva slutsatser är att så gott som alla kommuner kan erbjuda verksamheter för sysselsättning och anpassade boendelösningar liksom en viss variation av insatser. Ambitionerna avseende kvalitet i verksamheter för

boende- och sysselsättning är goda. En utbyggnad av verksamhet pågår dessutom. Stödet är dock inte alltid tillräckligt anpassat till den enskilda individen.

Personliga ombud, som skall se till att personer som lever med omfattande psykiska funktionshinder får sina behov tillgodosedda och att personernas insatser planeras, samordnas och genomförs, har fått bra genomslag i landets kommuner. Ombud finns i 80 % av kommunerna. Ombuden medverkar till att kvinnor och män med psykiska funktionshinder ges förutsättningar att få ett individuellt anpassat stöd ute i samhället.

Regeringen pekar vidare på att bilstödsförordningen har funnits i mer än 15 år och att under denna tidsperiod mer än 25 000 personer har beviljats bilstöd. Bilstödet är en viktig insats för personer med funktionshinder som inte kan nyttja allmänna kommunikationer. Stödet skapar möjligheter att förflytta sig med egen bil, för att därmed kunna fungera och verka i samhället på lika villkor som personer utan funktionshinder. Det ökade anslaget under 2005 har gett bättre möjligheter till ökad delaktighet och frihet för dem som har fått del av stödet. Antalet beviljade bidrag till inköp av bil har under åren 1997 till 2004 varierat mellan 2 100 och 2 400. Andelen män som får del av stödet är något högre än andelen kvinnor – 54 % respektive 46 %. Regeringen redovisar att anslaget för bilstöd de senaste åren både har höjts permanent och fått ökade medel på tilläggsbudget. Från och med år 2005 höjdes anslaget permanent med 60 miljoner kronor. Bilstödet höjdes även med ytterligare 85 miljoner kronor på tilläggsbudget under år 2005 i syfte att minska väntetiderna för bidrag. Det totala anslaget för bilstöd uppgick därmed till 341 miljoner kronor år 2005. Med dessa förstärkningar täcker anslaget hela 2005 års efterfrågan av bilstöd.

Regeringen ser samtidigt över stödformen i syfte att uppnå ett effektivare och förbättrat system för bilstöd. Till grund för denna översyn ligger Bilstödsutredningens betänkande Mobil med bil (SOU 2005:26) som överlämnades till regeringen i mars 2005.

Vidare anförs att åtgärder för att stärka den enskildes rättssäkerhet och ge tydligare vägledning för de olika myndigheternas tillämpning av LSS har genomförts genom att några nya bestämmelser införts i LSS. Dessa gäller från den 1 juli 2005. I lagen klargörs nu att LSS-verksamhet skall vara av god kvalitet. Kvaliteten i verksamheten skall systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras. Vidare har det införts regler om dokumentation. Handläggning av enskilda ärenden samt genomförande av beslut om insatser skall dokumenteras. Dessutom finns det en bestämmelse om anmälningsplikt. Personal som utför uppgifter enligt LSS skall anmäla allvarliga missförhållanden. Åtgärdas inte ett missförhållande omgående skall förhållandet anmälas till tillsynsmyndigheten.

Regeringen anför dessutom att möjligheten att ha en ledarhund ökar synskadades oberoende och minskar behovet av stöd och hjälp i andra former. På grund av att det råder brist på ledarhundar och av rättssäkerhetsskäl har

riksdagen efter förslag från regeringen under år 2005 beslutat att både reglerna verksamheten och att öka utbudet av ledarhundar. De nya reglerna gäller från den 1 januari 2006.

Motioner

I motion So42 av Cristina Husmark Pehrsson m.fl. (m) yrkande 8 och motion So46 av Kenneth Johansson m.fl. (c) yrkande 32 begärs att kostnadsansvaret för assistansersättningen skall övertas av staten. Ett liknande yrkande framförs i motion So44 (kd) yrkande 13.

I motion So46 av Kenneth Johansson m.fl. (c) yrkande 27 efterfrågas hur vården och omsorgen om de psykiskt sjuka och funktionshindrade kan stärkas och hur psykiska och dolda funktionshinder kan integreras i handikappolitiken.

I motion So44 av Chatrine Pålsson m.fl. (kd) yrkande 19 efterfrågas individuella vårdplaner för personer med dolda funktionshinder.

I motion So44 av Chatrine Pålsson m.fl. (kd) yrkande 11 påtalas att lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) har brister när det gäller utformning och tillämpning. I yrkande 12 begärs en utvärdering av LSS. Vidare begärs i yrkande 15 en översyn av hur LSS-lagstiftningen fungerar för psykiskt funktionshindrade.

I motion So46 av Kenneth Johansson m.fl. (c) yrkande 31 begärs att LSS ändras så att även personkrets 3 omfattas av rätten till daglig verksamhet.

I motion So43 av Erik Ullenhag m.fl. (fp) yrkande 4 begärs att regeringen utreder kostnader för och det praktiska genomförandet av en utvidgning av sysselsättningsgarantin till personkrets 3.

I motion So42 av Cristina Husmark Pehrsson m.fl. (m) yrkande 9, motion So44 av Chatrine Pålsson m.fl. (kd) yrkande 14 och motion So46 av Kenneth Johansson m.fl. (c) yrkande 33 begärs att Lex Sarah även skall gälla insatser som utförs enligt LSS.

I motion So44 av Chatrine Pålsson m.fl. (kd) yrkande 16 begärs att regeringen skall ta initiativ till ackreditering av företag som anpassar bilar för funktionshindrades behov. I yrkande 17 begärs att principerna för bilstödet förändras. Motionärerna anser att den faktiska funktionsnedsättningen och inte arbetsförmåga och ålder skall utgöra grund för rätten till bistånd. Vidare påtalas i yrkande 18 behovet av teknisk och ergonomisk kompens hos dem som handlägger ansökningar om bilstöd.

I motion So46 av Kenneth Johansson m.fl. (c) yrkande 35 begärs att anslagen höjs och att åldergränserna tas bort när det gäller bilstödet.

I motion So46 av Kenneth Johansson m.fl. (c) yrkande 28 begärs att regeringen återkommer med en lagstiftning som säkerställer att personer med dubbeldiagnos inte kan avvisas från en psykiatrisk mottagning eller anläggning för missbruksvård.

I motion So46 av Kenneth Johansson m.fl. (c) yrkande 26 begärs en översyn av regelverket för beviljande av service-, signal- och ledarhundar för att öka tillgången. Motionärerna pekar på att kostnaderna för en hund är betydligt lägre än för assistanshjälp.

Tidigare behandling m.m.

Riksdagen gav i oktober 2005 (bet. 2005/06:SoU7, rskr. 2005/06:5) regeringen följande till känna.

Det delade kostnadsansvaret mellan kommun och stat för personlig assistans och den handläggning som det genererar har fått omfattande kritik. Socialutskottet anser därför att regeringen genom ett tilläggsdirektiv snarast bör ge Assistanskommittén i uppdrag att analysera och redovisa för- och nackdelar med ett samlat kostnadsansvar och ansvar för en och samma huvudman, staten, avseende personlig assistans.

Riksdagen gav i december 2002 (bet. 2002/03:SoU1, rskr. 2002/03:81) regeringen tillkänna att det vore värdefullt med en kartläggning och analys av huruvida psykiskt funktionshindrade får daglig verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Mot bakgrund av tillkännagivandet anför regeringen bl.a. följande i *skrivelse 2005/06:75 Redogörelse för regeringens behandling av riksdagens skrivelser*.

Personer med psykiska eller fysiska funktionshinder, dvs. personkrets 3, har enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade inte rätt till insatsen daglig verksamhet. Däremot kan personer med psykiska funktionshinder ha rätt till dagverksamhet enligt socialtjänstlagen (2001:453). Kommunerna skall även medverka till att de får en meningsfull sysselsättning. I regeringens skrivelse Uppföljning av den nationella handlingsplanen för handikappolitiken (skr. 2002/03:25) redovisar regeringen att Socialstyrelsen och länsstyrelserna under åren 2000–2003 beslutat att samverka kring ett tillsynsprojekt om kommunernas insatser för personer med psykiska funktionshinder. Resultatet av tillsynen kommer att överlämnas till regeringen som där efter avser att återkomma till riksdagen i frågan.

Socialstyrelsen har tillsammans med länsstyrelserna avlämnat en delrapport (Kommunernas insatser för personer med psykiska funktionshinder. Tillsyn av verksamhetsplanering och utbud av insatser) om ett tillsynsprojekt som omfattar kommunernas insatser för personer med psykiska funktionshinder. Rapporten omfattar tillsyn över kommunernas planering av verksamheten. Det konstateras att kommunerna har ett relativt varierat utbud av verksamheter och insatser. Så gott som alla kommuner kan erbjuda någon form av sysselsättning. Det är dock osäkert om kommunernas utbud av insatser motsvarar människornas behov. Socialstyrelsens slutrapport, som beräknas bli klar hösten 2005, kommer att presenteras vid fyra seminarier i olika delar av landet.

Regeringen beslutade den 23 oktober 2003 att tillkalla en nationell psykiatrisamordnare med uppgift att se över frågor som rör arbetsformer, samverkan, samordning, resurser, personal och kompetens inom vård, social omsorg och rehabilitering av psykiskt sjuka och psykiskt funktionshindrade (dir. 2003:133). Samordnarens uppdrag riktas främst mot personer som har allvarliga psykiska besvär. Samordnaren skall bl.a. lämna förslag

till utveckling av psykiatrins former, bedöma behovet av slutenvårdsplatser, pröva om det krävs nya vårdformer mellan slutenvård och öppenvård samt analysera hur socialtjänstens boendestöd eller andra insatser kan utvecklas.

Psykiatrisamordnaren skall fortlöpande informera regeringen om resultatet av sitt arbete samt vid behov lämna de förslag till författningsändringar och förtydliganden i gällande regelverk som anses påkallat. Psykiatrisamordnarens uppdrag upphör senast den 1 november 2006.

Riksdagen beslöt våren 2005 (prop. 2004/05:84, bet. 2004/05:SoU17, rskr. 2004/05:241) bl.a. att den del av Synskadades Riksförbunds (SRF) verksamhet som avser tilldelning och återtagande av dispositionsrätt till ledarhund samt tilldelning och återtagande av ledarhund skall regleras i lag. I betänkandet gavs regeringen tillkänna att det är angeläget att regeringen noga följer verksamheten och efter två år utvärderar den samt återkommer till riksdagen med en redovisning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet behandlade senast i betänkandet 2005/06:SoU1 motionsyrkanden om att kostnadsansvaret för assistansersättningen bör övertas av staten. Utskottet har inte ändrat uppfattning i frågan och vill åter anföra att den sittande Assistanskommittén arbetar efter direktiv som regeringen, i enlighet med riksdagens under hösten 2005 beslutade tillkännagivande, inom kort förväntas komplettera när det gäller frågan om ett samlat statligt kostnadsansvar avseende personlig assistans. Att direktiven ännu inte kompletterats i enlighet med riksdagens tillkännagivande finner utskottet anmärkningsvärt (jfr 2005/06:SoU7y). Utskottet anser dock att motionerna So42 (m) yrkande 8, So44 (kd) yrkande 13 och So46 (c) yrkande 32 får anses i huvudsak tillgodosedda.

Utskottet vill framhålla att regeringen under hösten 2003 tillsatte en nationell psykiatrisamordnare (dir. 2003:133) med uppgift att under tre års tid se över vården och de sociala stöden till personer som är psykiskt sjuka och på grund härav har psykiska funktionshinder. Samordnaren skall verka för en bättre samverkan mellan ansvariga huvudmän och en ökad samordning av insatser så att personer med psykiska funktionshinder får ett anpassat stöd när det gäller boende, sysselsättning och rehabilitering. Vidare vill utskottet peka på de positiva effekter som verksamheten med personliga ombud haft för de psykiskt funktionshindrade. Mot bakgrund av det anförda får motionerna So44 (kd) yrkandena 15 och 19 samt So46 (c) yrkande 27 anses åtminstone delvis tillgodosedda.

Utskottet noterar att Socialstyrelsen har kartlagt kommunernas insatser för personer med psykiska funktionshinder, dvs. personkrets 3 enligt lagen (1993:387) om stöd och service till viss funktionshindrade. Socialstyrelsen har hösten 2005 lämnat sin slutrapport. Av denna framgår att rapportens syfte är att ge regeringen en nationell bild av hur psykiatrireformen har

genomförts i kommunerna. Den syftar även till att stimulera kommunerna till att fortsätta arbetet med att genomföra psykiatrireformen. Mot bakgrund av att det således pågår ett arbete för att förbättra möjligheterna för psykiskt funktionshindrade att beredas tillfälle till sysselsättning anser utskottet att motionerna So43 (fp) yrkande 4 och So46 (c) yrkande 31 får anses åtminstone i någon mån tillgodosedda. Vad gäller motion So44 (kd) yrkandena 11 och 12 anser utskottet att det saknas anledning till något initiativ från riksdagens sida.

Sedan den 1 juli 2005 (prop. 2004/05:39, bet. 2004/05:SoU12, rskr. 2004/05:165) gäller enligt 24 a § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade en anmälningsplikt rörande missförhållanden motsvarande den som finns i lagen om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område (Lex Sarah). Motionerna So42 (m) yrkande 9, So44 (kd) yrkande 14 och So46 (c) yrkande 33 får därför anses tillgodosedda.

Regeringen ser för närvarande över det statliga bilstödet i syfte att uppnå ett effektivare och förbättrat system för stödformen. Till grund för översynen ligger betänkandet från 2004 års bilstödsutredning. Enligt utskottets mening bör resultatet av detta arbete inte föregripas genom något initiativ från riksdagens sida. Motionerna So44 (kd) yrkandena 16–18 och So46 (c) yrkande 35 avstyrks därför.

Utskottet har förståelse för synpunkterna i motion So46 (c) yrkande 28 rörande personer med dubbeldiagnos. Utskottet som konstaterar att Psykiatrisamordnarens uppdrag omfattar att bl.a. förbättra möjligheterna att erbjuda vård till personer med dubbeldiagnos anser dock inte att motionen bör föranleda något tillkännagivande från riksdagen. Motionen avstyrks.

Den del av Synskadades Riksförbunds verksamhet som avser bl.a. tilldelning och återtagande av ledarhund har våren 2005 reglerats i lag. Regeringen har i lagstiftningsärendet fått i uppdrag att noga följa verksamheten och efter en två år utvärdera den och återkomma till riksdagen med en redovisning. Mot denna bakgrund anser anset utskottet att motion So46 (c) yrkande 26 får anses åtminstone delvis tillgodosedd.

Övriga handikappfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner om statligt stöd till Nationella hjälplinjen och om att förbättra funktionshindrades situation vid katastrofer. Riksdagen bör även avslå en motion om funktionshinder och sexualitet.

Motioner

I motion So46 av Kenneth Johansson m.fl. (c) yrkande 29 begärs att nationella hjälplinjen får fortsatt stöd så att verksamheten kan utvecklas. Vidare efterfrågas i yrkande 36 åtgärder för att förbättra funktionshindrades situation i katastrofsituationer, såväl internationellt som i Sverige.

I motion So45 av Tasso Stafilidis (v) yrkande 1 begärs att vårdpersonalen skall vidareutbildas om sexualitet och funktionshinder för att motverka att funktionshindrade utsätts för diskriminering och utanförskap. Vidare begärs i yrkande 2 att en referensgrupp skall tillsättas med uppdrag att utveckla studiematerial till stöd för diskussion, utbildning och fortbildning kring positiv sexualitet där frågor om funktionshinder och sexualitet tas upp. Motionären anför i yrkande 3 att medvetenheten om funktionshindrades sexhjälpmedelsbehov behöver öka inom sjukvården genom utbildning och fortbildningsinsatser. Slutligen begärs i yrkande 4 att fortbildningsinsatser behöver nås ut till sjukvårdens hjälpmedelscentraler så att de bättre kan arbeta med och anpassa sexhjälpmedel för den funktionshindrade individen. För att uppnå detta behöver dessutom resurserna till hjälpmedelscentralerna öka.

Bakgrund och tidigare behandling

Nationella hjälplinjen är en jourtelefon för den som är i akut psykisk kris eller som är närstående till någon som befinner sig i detta tillstånd. Jourtelefonen öppnades i april 2002 som resultat av samarbete mellan ett antal patient- och anhörigorganisationer. Verksamheten har för 2006 erhållit 4 miljoner kronor från anslag 13:3 Bidrag till hälso- och sjukvård under utgiftsområde 9.

Ett motionsyrkande likalydande med So46 (c) yrkande 36 behandlades i mars 2006 av försvarsutskottet i det av riksdagen godkända *betänkandet 2005/06:FöU7 Räddningstjänst och skydd mot olyckor*. Motionen avstyrktes med hänvisning till bl.a. att varje kommun skall planera för att kunna hantera de räddningstjänstinsatser som kan förväntas uppstå inom kommunen och att dessa har olika förutsättningar och riskbild, bl.a. för funktionshindrade, vilket gör att planeringen för räddningstjänsten bör ske lokalt (ej res.)

Från Riksförbundet för sexuell upplysnings (RFSU) hemsida har inhämtats att förbundet sedan länge samarbetar med olika handikapporganisationer. Bakgrunden till samarbetet är att funktionshindrade ofta har svårt att få adekvat sexualmedicinsk rådgivning i den offentliga vården. Enligt RFSU har den personliga assistenten en viktig roll i den handikappades liv och det är därför viktigt att utbilda dessa och andra som arbetar med handikappade att hantera frågor som rör sexualiteten. RFSU utbildar och ger kurser för personal som arbetar med funktionshindrade personer.

Sexualitet och funktionshinder (www.sof.nu) är en hemsida som är resultatet av ett samverkansprojekt som stöddes ekonomiskt av Allmänna arvsfonden åren 1999–2002. Hemsidan utvecklades i ett nära samarbete mellan Handikappförbundens samarbetsorgan, HSO, och RFSU. Projektet startades på initiativ av HSO efter en förstudie som visade att det fanns ett stort behov av lättillgänglig information om funktionshinder och sexualitet. På hemsidan finns bl.a. information om olika hjälpmedel i sexuallivet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar uppfattningen i motion So46 (c) yrkande 29 att den verksamhet som Nationella hjälplinjen bedriver spelar en mycket stor roll för många psykiskt funktionshindrade. Utskottet noterar också att hjälplinjen har erhållit ekonomiskt stöd även för 2006. Motionen får härigenom anses åtminstone delvis tillgodosedd.

När det gäller frågan om åtgärder för att förbättra funktionshindrades situation i katastrofsituationer gör socialutskottet inte någon annan bedömning än försvarsutskottet. Motion So46 (c) yrkande 36 avstyrks därför.

Utskottet anser att de frågeställningar rörande funktionshinder och sexualitet som aktualiseras i motion So45 (v) yrkandena 1–4 är mycket viktiga och angelägna. Utskottet anser därför att det är av stor vikt att åtgärder vidtas för att höja kunskapen på detta område hos de personer som inom vården och omsorgen möter funktionshindrade. RFSU och handikapporganisationerna utför ett viktigt arbete i detta sammanhang. Vidare vill utskottet erinra om att landstinget enligt 3 b § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) skall erbjuda bl.a. dem som är bosatta inom landstinget hjälpmedel för funktionshindrade. Något tillkännagivande med anledning av motionen är dock inte nödvändigt. Motionen avstyrks därför.

Regeringens skrivelse

Utskottet anser att riksdagen bör lägga regeringens skrivelse till handlingarna.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Målen för handikappolitiken, punkt 1 (m, fp, kd, c)

av Kerstin Heinemann (fp), Anne Marie Brodén (m), Kenneth Johansson (c), Magdalena Andersson (m), Maud Ekendahl (m), Marita Aronson (fp) och Ulrik Lindgren (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:So46 yrkande 1.

Ställningstagande

Att skapa ett samhälle och en arbetsmarknad där personer med funktionshinder inte döms ut på fördomsfulla grunder och som är tillgängliga för deras arbets- och samhällsinsatser är både en skyldighet mot funktionshindrade och något som ligger i hela samhällets långsiktiga sociala och samhällsekonomiska intresse. Vi anser att målet för handikappolitiken bör vara principen om alla människors lika värde och rätt till likabehandling, ett tillgängligt samhälle och en tillgänglig arbetsmarknad. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

2. Genomförande av handlingsplanen, punkt 3 (m, fp, kd, c)

av Kerstin Heinemann (fp), Anne Marie Brodén (m), Kenneth Johansson (c), Magdalena Andersson (m), Maud Ekendahl (m), Marita Aronson (fp) och Ulrik Lindgren (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:So42 yrkandena 1 och 13.

Ställningstagande

Regeringen konstaterar i skrivelsen att samhället ännu inte är tillgängligt för alla. Personer med funktionshinder behandlas inte som alla andra utan diskriminering förekommer i olika sammanhang. Vi anser mot denna bakgrund att situationen är snarlik den som rådde när regeringen presenterade sin handlingsplan år 2000. Vi har funnit att detta tyvärr även gäller mycket av det som enligt handlingsplanen borde vara åtgärdat i dag. Vi anser att det är av yttersta vikt att handlingsplanen genomförs enligt riksdagens beslut. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

3. Jämställdhet mellan funktionshindrade kvinnor, män, flickor och pojkar, punkt 4 (m, fp, kd, c)

av Kerstin Heinemann (fp), Anne Marie Brodén (m), Kenneth Johansson (c), Magdalena Andersson (m), Maud Ekendahl (m), Marita Aronson (fp) och Ulrik Lindgren (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:So42 yrkande 12.

Ställningstagande

I skrivelsen konstaterar regeringen att det har blivit alltmer uppenbart att kvinnor och män inte vinner delaktighet på samma villkor, att möjligheterna till inflytande inte är desamma för båda könen och att självständighet och oberoende inte har samma innebörd för kvinnor med funktionshinder som för män. Enligt vår uppfattning drabbar de orättvisa bedömningarna dock även barn - t.ex. får pojkar fler åtgärder inom ramen för LSS än flickor. Sedan 1999 har insatserna för flickor ökat med 24 % och för pojkar med 35 %. Då det är ungefär lika många vuxna män som kvinnor som har stöd enligt LSS borde det inte vara så stor skillnad. Vi anser att detta är allvarligt och att det måste vara en grundläggande princip i vårt samhälle att kön inte skall utgöra ett extra handikapp för människor med funktionshinder. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4. Stimulansbidrag, punkt 5 (fp)

av Kerstin Heinemann (fp) och Marita Aronson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:So43 yrkande 2.

Ställningstagande

Riksdagen har ställt upp målet om en genomförd handikappanpassning till år 2010. Vi anser emellertid att väldigt lite händer som skulle kunna leda till att målet uppnås. Enligt vår bedömning kan det, utifrån de beräkningar som Boverket tidigare har utfört och den nuvarande situationen på byggmarknaden, konstateras att det behövs ett rejält statligt stimulansbidrag för att uppnå det mål om tillgänglighet som har satts upp för år 2010. Med den kombination av piska och morot som åstadkoms med en diskrimineringslagstiftning och ett stimulansbidrag bör det enligt vår uppfattning ändå vara möjligt att åstadkomma ett tillgängligt samhälle till år 2010. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5. Nystart på tillgänglighetsarbetet, punkt 6 (m, fp, kd, c)

av Kerstin Heinemann (fp), Anne Marie Brodén (m), Kenneth Johansson (c), Magdalena Andersson (m), Maud Ekendahl (m), Marita Aronson (fp) och Ulrik Lindgren (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:So44 yrkande 3.

Ställningstagande

Vi anser att det behövs en nystart på arbetet med att uppnå fullgod tillgänglighet för personer med funktionshinder. Regeringen bör därför återkomma och redovisa det fortsatta arbetet med att såväl förbättra tillgängligheten i samhället som implementera FN:s standardregler om delaktighet och jämlikhet för människor med funktionshinder. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6. Tillgänglighet till lekplatser m.m., punkt 7 (m, fp, kd, c)

av Kerstin Heinemann (fp), Anne Marie Brodén (m), Kenneth Johansson (c), Magdalena Andersson (m), Maud Ekendahl (m), Marita Aronson (fp) och Ulrik Lindgren (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:So46 yrkande 14.

Ställningstagande

Vi anser att tillgänglighet till lekplatser och näridrottsplatser är viktig för att funktionshindrade barn skall kunna vara delaktiga och forma bra sociala relationer med andra barn. Lekplatserna och näridrottsplatserna hör till de fysiska miljöer som i allmänhet kommunerna är ansvariga för. Vi anser dock att det är betydelsefullt att understryka att lekplatser och näridrottsplatser är viktiga miljöer och att hindren för tillgänglighet i normalfallet är enkla att åtgärda och därför hör till dem som omfattas av tillgänglighetsmålet för 2010. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7. Bemötandefrågor, punkt 8 (m, fp, kd, c)

av Kerstin Heinemann (fp), Anne Marie Brodén (m), Kenneth Johansson (c), Magdalena Andersson (m), Maud Ekendahl (m), Marita Aronson (fp) och Ulrik Lindgren (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:So46 yrkande 12.

Ställningstagande

Många medborgare uppger att de i kontakten med myndigheter och förvaltningar känner sig kränkta då de inte bemöts med respekt och förståelse. Människor måste kunna känna sig trygga i kontakten med myndigheter. I förvaltningslagen finns angivet vilka rättigheter medborgare har i fråga om att ta del av handlingar och information m.m. I lagen saknas dock riktlinjer för bemötandet av medborgare. Vi anser därför att det i förvaltningslagen bör införas ett tillägg angående bemötandefrågor. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8. Förbättrad arbetssituation för funktionshindrade, punkt 9 (m, fp, kd, c)

av Kerstin Heinemann (fp), Anne Marie Brodén (m), Kenneth Johansson (c), Magdalena Andersson (m), Maud Ekendahl (m), Marita Aronson (fp) och Ulrik Lindgren (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:So42 yrkande 4, 2005/06:So44 yrkande 5 och 2005/06:So46 yrkandena 2, 4 och 5.

Ställningstagande

Vi anser att arbetssituationen för funktionshindrade måste förbättras. Att få försörja sig genom eget arbete och bidra till samhället ger mening, värdighet och social gemenskap. Meningsfulla arbetsinsatser innebär vidare att viktiga uppgifter och produktion tillförs samhället. Slutligen bidrar ett sådant fokus till att stärka normen att alla människors arbete och egen försörjning är en grund för samhällets bestånd. Sysselsättningen bland funktionshindrade är dock i många grupper väldigt låg. För att ge kraft åt ett arbete för att radikalt förbättra funktionshindrades möjligheter att delta och bidra på arbetsmarknaden bör ett sysselsättningsmål för funktionshindrade sättas upp och bli ett av målen för arbetsmarknadspolitiken. Vi anser vidare att det är särskilt viktigt att unga funktionshindrade får chansen att komma in på arbetsmarknaden. Lyckas inte detta kommer problemen med ett sent arbetsmarknadsinträde att läggas till dem som orsakas av diskriminering samt bristande tillgänglighet. Trots att riksdagen har beslutat att ingen människa skall ges sjukersättning eller aktivitetsersättning före 30 års ålder är det fortfarande vanligt att Försäkringskassan trotsar detta beslut. Vi anser att regeringen bör vidta åtgärder för att säkerställa att inga personer som är under 30 år beviljas sjukersättning och aktivitetsersättning, utan att fokus läggs på att dessa personer skall erbjudas arbete, sysselsättning eller rehabilitering. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

9. Lönebidrag, punkt 10 (m, fp, kd, c)

av Kerstin Heinemann (fp), Anne Marie Brodén (m), Kenneth Johansson (c), Magdalena Andersson (m), Maud Ekendahl (m), Marita Aronson (fp) och Ulrik Lindgren (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:So43 yrkande 3 och 2005/06:So46 yrkandena 6 och 9 samt avslår motion 2005/06:So46 yrkande 7.

Ställningstagande

Vi anser att fler lönebidrag bör inrättas så att fler ges möjlighet att komma in på arbetsmarknaden. Nivån på lönebidraget bör höjas och inriktningen bör vara att det uppgår till 17 700 kr i månaden. Omkring 5 000 nya arbetstillfällen med lönebidrag bör skapas under 2007. Vi anser vidare att de möjligheter som finns för att kompensera för anställdas nedsatta arbetsfunktion också bör finnas för personer som startar och driver eget företag. Personer med funktionshinder som startar eget bör därför ges goda möjligheter att ansöka och prövas för lönebidrag eller trygghetsanställning i egen anställning. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

10. Särskilda stödinsatser för funktionshindrade, punkt 11 (m, fp, kd, c)

av Kerstin Heinemann (fp), Anne Marie Brodén (m), Kenneth Johansson (c), Magdalena Andersson (m), Maud Ekendahl (m), Marita Aronson (fp) och Ulrik Lindgren (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:So46 yrkande 8.

Ställningstagande

De hinder för den funktionshindrade som finns i ett otillgängligt samhälle blir naturligtvis än mer besvärande för en entreprenör som skall försöka driva en verksamhet med vinst. Det kan t.ex. vara svårt att hitta investeringskapital eftersom funktionshindrade genomsnittligt sett har en svagare ekonomisk ställning i utgångsläget och eftersom såväl företagsrådgivare

som banker kan bedöma funktionshindrade entreprenörer som riskabla investeringsobjekt. Vi anser därför att regeringen bör få i uppdrag att undersöka på vad sätt de statliga och kommunala rådgivnings- och stödsatserna för nyföretagande kan behöva anpassas för att underlätta och uppmuntra funktionshindrade att starta företag. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

11. Medfinansieringsansvar, punkt 12 (m, fp, kd, c)

av Kerstin Heinemann (fp), Anne Marie Brodén (m), Kenneth Johansson (c), Magdalena Andersson (m), Maud Ekendahl (m), Marita Aronson (fp) och Ulrik Lindgren (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:So42 yrkande 5, 2005/06:So44 yrkande 6 och 2005/06:So46 yrkande 3.

Ställningstagande

År 1998 uppgick arbetskraftsdeltagandet för personer med nedsatt arbetsförmåga på grund av funktionshinder till 62 %. Denna andel hade 2004 sjunkit till 55 %. Framför allt har situationen försämrats under den innevarande mandatperioden. Enligt vår uppfattning kan en bidragande orsak till detta vara det arbetsgivaransvar för sjukpenning som infördes 2005. Reformen att överföra 15 % av kostnadsansvaret för sjukpenningen till arbetsgivaren gör det dyrare att anställa personer som riskerar att bli sjukskrivna och leder därför till större utanförskap. Detta gäller förstas i särskilt stor utsträckning personer med funktionshinder som ofta har en svag förankring på arbetsmarknaden. För att förbättra förutsättningarna för personer med funktionshinder att få ett arbete, helst på den reguljära arbetsmarknaden, anser vi att denna reform bör återställas. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

12. Individuella rättigheter, punkt 14 (m, fp, kd, c)

av Kerstin Heinemann (fp), Anne Marie Brodén (m), Kenneth Johansson (c), Magdalena Andersson (m), Maud Ekendahl (m), Marita Aronson (fp) och Ulrik Lindgren (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:So46 yrkande 11.

Ställningstagande

I snart 30 år har det i USA funnits lagstiftning som förbjuder diskriminering, bl.a. på grund av bristande tillgänglighet. En person som inte kan delta i samhället på grund av bristande tillgänglighet kan därmed få detta prövat av en oberoende instans. Den svenska handikappolitiken har huvudsakligen utformats genom lagstiftning som ålägger kommunerna skyldigheter, medan det saknas motsvarande individuella rättigheter för enskilda. Vi anser att de grundläggande fri- och rättigheterna bör kompletteras på ett sådant sätt att enskilda kan hävda sina rättigheter i förhållande till myndigheter och andra samhällsaktörer inför domstol. Genom att tydligare formulera i vad rättigheterna består (t.ex. funktionellt boende för funktionshindrade) ökar också utrymmet att lokalt bestämma hur detta skall tillgodoses. Därmed stärker man samtidigt det lokala självstyret och individens rättigheter. Vi anser att regeringen bör låta utreda möjligheten att ersätta regleringar av den offentliga verksamheten med individuellt utkrävbara rättigheter i enlighet med ovanstående. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

13. Hjälpmedelsgaranti m.m., punkt 15 (m, fp, kd, c)

av Kerstin Heinemann (fp), Anne Marie Brodén (m), Kenneth Johansson (c), Magdalena Andersson (m), Maud Ekendahl (m), Marita Aronson (fp) och Ulrik Lindgren (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:So42 yrkande 7, 2005/06:So44 yrkande 10 och 2005/06:So46 yrkande 25.

Ställningstagande

Personer med funktionshinder behöver ges större möjligheter till deltagande i samhällsliv och arbetsliv och få möjligheter att påverka sin vardag och göra sina egna val. Men valfriheten måste också öka när det gäller val av bl.a. handikapphjälpmedel. Hjälpmedelsutredningen, som lade fram sina förslag under föregående riksdagsår, har föreslagit att funktionshindrade skall ges rätt till hjälpmedel. Regeringen har ännu inte presenterat någon proposition med anledning av utredningens förslag. Vi anser att en hjälpmedelsgaranti som ger personer med funktionshinder rätt att välja hjälpmedel från godkända leverantörer bör införas. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

14. Vårdvisare, punkt 16 (m, fp, kd, c)

av Kerstin Heinemann (fp), Anne Marie Brodén (m), Kenneth Johansson (c), Magdalena Andersson (m), Maud Ekendahl (m), Marita Aronson (fp) och Ulrik Lindgren (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:So42 yrkande 6.

Ställningstagande

Personer med funktionshinder konsumerar i regel mer sjukvård än genomsnittet och har ofta sammansatta behov. Vi anser att s.k. vårdvisare som skall fungera som en lots och en fast kontaktpunkt för patienten bör införas. Vi tror att vårdvisarna kan vara av särskilt stor betydelse för många människor som har funktionshinder. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

15. Psykiskt funktionshindrades tandhälsa, punkt 17 (m, fp, kd, c)

av Kerstin Heinemann (fp), Anne Marie Brodén (m), Kenneth Johansson (c), Magdalena Andersson (m), Maud Ekendahl (m), Marita Aronson (fp) och Ulrik Lindgren (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:So46 yrkande 30.

Ställningstagande

Psykiskt funktionshindrade lever ofta under besvärliga sociala och ekonomiska förhållanden. Tandhälsan är ofta dålig i gruppen, särskilt hos dem som har en svag förankring på bostadsmarknaden samt har missbruksproblem. Vi anser därför att det är viktigt att – utöver de förändringar av tandvårdsförsäkringen som nu planeras – det vidtas särskilda åtgärder för psykiskt funktionshindrades tandhälsa. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

16. Ökad samverkan, punkt 19 (m, fp, kd, c)

av Kerstin Heinemann (fp), Anne Marie Brodén (m), Kenneth Johansson (c), Magdalena Andersson (m), Maud Ekendahl (m), Marita Aronson (fp) och Ulrik Lindgren (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:So42 yrkande 2, 2005/06:So44 yrkande 8 och 2005/06:So46 yrkande 23.

Ställningstagande

Vi anser att det finns en brist i samordningen mellan olika myndigheter. Den brist och den oklara ansvarsfördelningen mellan inblandade myndigheter är ett hinder för funktionshindrades rehabilitering och gör att detta arbete fortfarande fungerar mycket otillfredsställande. Vi anser vidare att det behövs en rehabiliteringsgaranti nära kopplad till en kraftfull satsning på finansiell samordning. Det är vår uppfattning att en rehabiliteringsgaranti skall omfatta alla, även de sjukdomsgrupper som har liten möjlighet att återgå till arbete. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

17. Forskning m.m. kring rehabilitering, punkt 21 (m, fp, kd, c)

av Kerstin Heinemann (fp), Anne Marie Brodén (m), Kenneth Johansson (c), Magdalena Andersson (m), Maud Ekendahl (m), Marita Aronson (fp) och Ulrik Lindgren (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:So44 yrkande 9.

Ställningstagande

För att få verkningsfulla rehabiliteringar krävs det, förutom olika åtgärder på samverkansområdet, att bristerna i det vetenskapliga underlaget för olika rehabiliteringsmetoder åtgärdas. Enligt vår uppfattning behövs det därför konkret forskning kring rehabiliteringen av funktionshindrade. Dessutom behövs det kompetensutveckling av berörd personal. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

18. Deltagande i föreningsliv m.m., punkt 22 (m, fp, kd, c)

av Kerstin Heinemann (fp), Anne Marie Brodén (m), Kenneth Johansson (c), Magdalena Andersson (m), Maud Ekendahl (m), Marita Aronson (fp) och Ulrik Lindgren (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:So46 yrkande 24.

Ställningstagande

För många funktionshindrade är det en viktig del av rehabiliteringen att efter förmåga kunna delta i föreningsliv och åta sig förtroendeuppdrag. I dag finns regler inom sjukförsäkringen som i praktiken försvårar sådan delaktighet. Vi anser därför att åtgärder behöver vidtas för att säkerställa att även funktionshindrade kan utöva demokratiska rättigheter och på ett rimligt sätt delta i föreningsliv och samhällsarbete. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

19. Transporter, punkt 23 (m, fp, kd, c)

av Kerstin Heinemann (fp), Anne Marie Brodén (m), Kenneth Johansson (c), Magdalena Andersson (m), Maud Ekendahl (m), Marita Aronson (fp) och Ulrik Lindgren (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:So46 yrkandena 10 och 34.

Ställningstagande

Vi anser att anpassad kollektivtrafik med bl.a. utökad personlig service och lättillgänglighet skulle öka många människors möjlighet att röra sig fritt. De nya järnvägsvagnarna och de nya bussmodellerna är i allmänhet betydligt mer tillgängliga än de gamla. En undersökning har dock visat att flertalet av Sveriges alla flygplatser är otillräckligt tillgängliga för rörelsehindrade. En fungerande och väl utvecklad färdtjänst är vidare för många funktionshindrade en förutsättning för ett aktivt deltagande i samhällslivet. Vi anser därför att det måste vara möjligt också för funktionshindrade att genomföra resor med kort varsel och med rimlig flexibilitet. Till exempel bör det vara möjligt för en person med färdtjänst att lämna och hämta

barn på dagis på väg till och från jobbet. Vi anser också att rutinerna för riksfärdtjänsten behöver förändras för att korta väntetider och göra det enklare att få färdtjänst beviljad över kommungränser. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

20. Översyn av skollagen, punkt 24 (m, fp, kd, c)

av Kerstin Heinemann (fp), Anne Marie Brodén (m), Kenneth Johansson (c), Magdalena Andersson (m), Maud Ekendahl (m), Marita Aronson (fp) och Ulrik Lindgren (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:So46 yrkande 15.

Ställningstagande

Enligt vår uppfattning är bristerna i det högre utbildningsväsendets anpassning till funktionshindrade betydande. Det handlar bl.a. om otillgängliga lokaler samt brister när det gäller hjälpmedel. Skollagen är tydlig när det gäller skolans skyldighet att stödja barn med svårigheter i skolan. Bestämmelserna ger ett bra skydd i teorin, men i praktiken finns det inga tydliga kriterier på vad som ingår i rätten till stöd och ingen faktisk möjlighet att utkräva denna rätt eller pröva den i domstol. Vi anser att de svenska bestämmelserna i högre grad borde ge den enskilde eleven en laglig rätt att få sina behov utredda och tillgodosedda. Vi vill i detta syfte ha en översyn av skollagen. Översynen bör förenas med en förenkling av bestämmelserna om kommunernas möjlighet att lokalt bestämma hur man skall uppnå målen för skolans verksamhet. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

21. Återinförande av de statliga specialskolorna m.m., punkt 25 (m, fp, kd, c)

av Kerstin Heinemann (fp), Anne Marie Brodén (m), Kenneth Johansson (c), Magdalena Andersson (m), Maud Ekendahl (m), Marita Aronson (fp) och Ulrik Lindgren (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:So42 yrkande 10 och 2005/06:So46 yrkandena 16, 17 och 19.

Ställningstagande

Vi anser att varje elev, oavsett förutsättningar, har rätt till en bra skola där hon eller han kan trivas och utvecklas. Den obligatoriska grund- eller gymnasieskolan har inte specialskolornas specialistkunskaper. Vi anser därför att det är orimligt att tro att varje enskild kommun skall kunna tillhandahålla den kompetens och de resurser som krävs för att en elev med multifunktionshinder eller allvarliga språkstörningar skall få en god utbildning anpassad just till hennes eller hans förutsättningar. Beslutet om att avveckla Ekeskolan och Hällsboskolan som specialskolor för elever med multifunktionshinder samt för elever med allvarlig språkstörning bör därför upphävas. Vidare anser vi att staten bör vara huvudman för specialskoleutbildningen och vara ansvarig för finansieringen av elever i specialskola. Avslutningsvis anser vi att ett riksgymnasium för synskadade ungdomar med multifunktionshinder bör inrättas. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

22. Rätten att välja skola för barn med funktionshinder, punkt 26 (m, fp, kd, c)

av Kerstin Heinemann (fp), Anne Marie Brodén (m), Kenneth Johansson (c), Magdalena Andersson (m), Maud Ekendahl (m), Marita Aronson (fp) och Ulrik Lindgren (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:So42 yrkande 11, 2005/06:So43 yrkande 5 och 2005/06:So46 yrkande 18.

Ställningstagande

Vi anser att en lagstadgad rätt att välja skola för barn med funktionshinder bör införas. Denna rätt skall vara lika självklar för elever med funktionshinder som för andra elever. För att detta skall vara möjligt krävs det att alla skolor handikappanpassas. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

23. Kunskap om funktionshinder i vissa utbildningar, punkt 27 (m, fp, kd, c)

av Kerstin Heinemann (fp), Anne Marie Brodén (m), Kenneth Johansson (c), Magdalena Andersson (m), Maud Ekendahl (m), Marita Aronson (fp) och Ulrik Lindgren (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:So44 yrkande 4.

Ställningstagande

Vi anser att kunskap om olika funktionshinder bör ingå i vissa utbildningar. Särskilt viktigt är det i utbildningen av arkitekter och byggnadsingenjörer. Vi anser också att det behövs obligatorisk utbildning om funktionshinder på lärarhögskolorna. Dessutom anser vi att det behövs kontinuerlig fortbildning för skolpersonal och skolmyndigheter om barn och ungdomar med funktionshinder. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

24. Psykiskt funktionshindrade, punkt 29 (m, fp, kd, c)

av Kerstin Heinemann (fp), Anne Marie Brodén (m), Kenneth Johansson (c), Magdalena Andersson (m), Maud Ekendahl (m), Marita Aronson (fp) och Ulrik Lindgren (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:So44 yrkandena 15 och 19 samt 2005/06:So46 yrkande 27.

Ställningstagande

Det finns betydande kunskapsbrister hos kommuner och försäkringskassor kring psykiskt funktionshindrades behov. Regeringen bör därför göra en översyn av hur LSS-lagstiftningen fungerar för psykiskt funktionshindrade. Översynen bör omfatta frågor som hur insatserna är preciserade med tanke på gruppens behov och hur personkretsen är avgränsad. Vi anser vidare att alla med dolda funktionshinder som så önskar bör få en individuell vårdplan. Sådana vårdplaner skall användas oavsett om vården är offentlig eller enskild. Avslutningsvis vill vi peka på att psykiatrisamordnarens uppdrag inte synes leda till något resultat. Detta anser vi vara oacceptabelt

och regeringen bör återkomma med förslag om hur vården och omsorgen om de psykiskt sjuka och funktionshindrade kan stärkas och om hur psykiska och dolda funktionshinder kan integreras i handikappolitiken. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

25. Översyn av LSS, punkt 30 (m, fp, kd, c)

av Kerstin Heinemann (fp), Anne Marie Brodén (m), Kenneth Johansson (c), Magdalena Andersson (m), Maud Ekendahl (m), Marita Aronson (fp) och Ulrik Lindgren (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:So43 yrkande 4 och avslår motionerna 2005/06:So44 yrkandena 11 och 12 samt 2005/06:So46 yrkande 31.

Ställningstagande

Av resursskäl som var mycket påtagliga under 90-talskrisen kom den s.k. personkrets 3 enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, inte att omfattas av det som kallas ”Daglig verksamhet för personer i yrkesverksam ålder som saknar förvärsarbete och inte utbildar sig”, den s.k. sysselsättningsgarantin. Vi anser emellertid att det är mycket viktigt att handikappreformen fullföljs även på denna punkt, så att sysselsättningsgarantin också kommer att omfatta varaktigt psykiskt sjuka. Därför bör en utredning tillsättas för att lägga förslag om hur det kan ske. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

26. Bilstöd, punkt 32 (m, fp, kd, c)

av Kerstin Heinemann (fp), Anne Marie Brodén (m), Kenneth Johansson (c), Magdalena Andersson (m), Maud Ekendahl (m), Marita Aronson (fp) och Ulrik Lindgren (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:So44 yrkandena 16–18 och 2005/06:So46 yrkande 35.

Ställningstagande

Enligt vår mening behöver principerna för bilstödet förändras. Det är en fråga om tillgänglighet som berör många funktionshindrade människor. Vi anser att ett tydligare brukarperspektiv är nödvändigt och att det är den faktiska funktionsnedsättningen som skall utgöra grund för rätten till bilstöd. I de fall då en person inte själv kan framföra ett fordon skall familjemedlemmar eller assistenter kunna fungera som chaufför. Vi anser vidare att teknisk och ergonomisk kompetens måste finnas hos dem som handlägger bilstödet. Dessutom anser vi att regeringen bör ta initiativ till att se över möjligheterna att skapa någon form av ackreditering av företag som anpassar bilar. I dagsläget kan vilken bilfirma som helst anpassa bilar. En ackreditering skulle vara lönsam för såväl den enskilde, som staten och bilföretagen. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

27. Vården av personer med dubbeldiagnos, punkt 33 (m, fp, kd, c)

av Kerstin Heinemann (fp), Anne Marie Brodén (m), Kenneth Johansson (c), Magdalena Andersson (m), Maud Ekendahl (m), Marita Aronson (fp) och Ulrik Lindgren (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 33 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:So46 yrkande 28.

Ställningstagande

Personer med s.k. dubbeldiagnos, dvs. samtidig psykisk sjukdom och alkohol- eller narkotikamissbruk hamnar ofta "mellan stolarna" i dagens uppdelning mellan psykiatri och missbrukarvård. Enligt vår mening behövs det därför fler kombinerade vårdformer. För att landsting och kommuner skall ta sitt ansvar, samt för att dessa vårdformer skall komma till stånd, bör en lag införas som innebär att en person med dubbeldiagnos som söker behandling inte skall kunna avvisas från psykiatrin eller missbrukarvården utan att man har försäkrat sig om att någon annan vård- eller omsorgsgivare är redo att ta emot personen. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

28. Översyn av regelverket för beviljande av ledarhundar m.m., punkt 34 (m, fp, kd, c)

av Kerstin Heinemann (fp), Anne Marie Brodén (m), Kenneth Johansson (c), Magdalena Andersson (m), Maud Ekendahl (m), Marita Aronson (fp) och Ulrik Lindgren (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 34 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:So46 yrkande 26.

Ställningstagande

Service-, signal- och ledarhundar kan vara viktiga hjälpmedel för många personer med funktionshinder. Tillgången på dessa hundar är i dag begränsad. En ökad användning av ändamålsenligt dresserade hundar kan ha potential att stärka möjligheterna till autonomi för många grupper av funktionshindrade och samtidigt fungera som ett komplement till assistens och andra hjälpinsatser. I dag är det bara de som klassas som helt blinda som har möjlighet att få en ledarhund. Vi anser att regelverket för beviljande av service-, signal- och ledarhundar bör ses över i syfte att öka tillgången. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. Diskriminering av funktionshindrade, punkt 13 (m, fp, kd, c)

Kerstin Heinemann (fp), Anne Marie Brodén (m), Kenneth Johansson (c), Magdalena Andersson (m), Maud Ekendahl (m), Marita Aronson (fp) och Ulrik Lindgren (kd) anför:

Vi anser att lagstiftningen bör ändras så att bristande tillgänglighet rättsligt skall kunna bedömas som diskriminering. Detta skall inte innebära att mindre företagare döms för diskriminering när den bedrivna verksamheten inte är möjlig att handikappanpassa utan lagstiftningen skall ta sikte på situationer när det med enkla medel är möjligt att göra en verksamhet tillgänglig för alla. Om så inte sker bör den som bedriver verksamheten kunna dömas till ansvar. Då frågan om skydd mot diskriminering av funktionshindrade är föremål för beredning i Regeringskansliet med anledning av Diskrimineringskommitténs slutbetänkande anser vi dock inte att det är nödvändigt att nu reservera oss. Vi kommer dock att noga följa frågan och förbehåller oss rätten att återkomma.

2. Utredning av handikappersättningen m.m., punkt 20 (m, fp, kd, c)

Kerstin Heinemann (fp), Anne Marie Brodén (m), Kenneth Johansson (c), Magdalena Andersson (m), Maud Ekendahl (m), Marita Aronson (fp) och Ulrik Lindgren (kd) anför:

Vi anser att handikappersättningens utformning har flera allvarliga brister. Konstruktionen med olika nivåer medför att kompensation inte ges för merkostnader i behövlig utsträckning och att personer som har kostnader på lägre nivåer över huvud taget inte kan få någon ersättning. Handikappersättning utgår inte heller till personer som får ett funktionshinder efter fyllda 65 år. Dessutom är det ekonomiska stödet för familjer med funktionshindrade barn och ungdomar ofta otillräckligt och merkostnaderna sänker familjernas levnadsstandard. Mot bakgrund av den översyn av lagen om handikappersättning och vårdbidrag som aviseras i skrivelsen och det arbete som pågår inom Regeringskansliet för att belysa de ekonomiska konsekvenserna av att leva med ett funktionshinder avstår vi dock från att reservera oss. Vi avser dock att noga följa frågan och förbehåller oss rätten att återkomma.

3. Transporter, punkt 23 (mp)

Jan Lindholm (mp) anför:

Jag är kritisk till att utskottets majoritet, i sitt ställningstagande till varför aktuella motioner under avsnittet avstyrks, väljer att lyfta fram bl.a. att regeringen avser att ge Vägverket och Banverket i uppdrag att ta fram ett nationellt handlingsprogram för kollektivtrafikens långsiktiga utveckling. Jag anser att det är olyckligt att göra en sådan skrivning i sammanhang som berör arbetet med att göra samhället mera tillgängligt för funktionshindrade. Att göra samhället mera tillgängligt är nämligen i första hand en uppgift för fastighetsägare, fordonsägare, trafikutövare, företag, kommuner och landsting. När ovanstående formulering nu återkommer i ett flertal dokument från regering och riksdagsmajoritet ser jag en uppenbar fara i att denna motverkar sitt syfte. Jag är övertygad om att ett sådant uttalande leder till förväntningar om incitamentspengar eller stöd i annan form för att skynda på omställningen. Att avskaffa hindrande inslag i kollektivtrafiken och i offentliga miljöer går mycket långsamt och kommer inte att gå snabbare när denna formulering blir känd. I sak har jag dock inte något emot att berörda motioner avslås eftersom jag vet att ambitionen är att insatserna skall ske snabbt. Jag avstår därför från att reservera mig. Jag kommer dock att noga följa hur Sveriges kommuner tolkar utskottets ställningstagande och aktivt arbeta för att det inte skall motverka sitt syfte.

4. Psykiskt funktionshindrade, punkt 29 (v)

Ingrid Burman (v) och Elina Linna (v) anför:

Vi anser det väsentligt att handikappolitiken på ett bättre sätt än vad som i dag är fallet även omfattar de psykiskt funktionshindrade. Vi har tidigare i andra sammanhang påtalat behovet av en nationell handlingsplan för psykiatri. När det gäller de psykiskt funktionshindrade anser vi att en sådan plan skulle vara av stort värde. Vad beträffar handlingsplanens omfattning och inriktning vill vi erinra om innehållet i vår reservation 4 i betänkande 2005/06:SoU6.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2005/06:110 Uppföljning av den nationella handlingsplanen för handikappolitiken.

Följdmotioner

2005/06:So42 av Cristina Husmark Pehrsson m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om vikten av att genomföra den nationella handlingsplanen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om behovet av ökad samverkan.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om diskrimineringslagstiftning.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om att arbetsmarknadssituationen för personer med funktionshinder måste förbättras.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om att avskaffa arbetsgivarnas ansvar för 15 % av sjukpenningen efter 14 dagar.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om behovet av vårdvisare och tillgänglig vård.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om att införa en hjälpmedelsgaranti.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om att föra över kostnadsansvaret för personlig assistans till staten.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om att lex Sarah även skall gälla för service som utförs enligt LSS.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om att staten bör vara huvudman för specialskolorna.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om att en lagstadgad rätt att välja skola införs för barn med funktionshinder.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om lika villkor för funktionshindrade kvinnor och män, flickor och pojkar.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om myndigheternas och kommunernas genomförande av handlingsplanen.

2005/06:So43 av Erik Ullenhag m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bristande tillgänglighet för personer med funktionshinder skall kunna ses som diskriminering.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om statligt stimulansbidrag för ökad tillgänglighet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheter till lönebidrag och trygghetsanställning för företagare.
4. Riksdagen begär att regeringen utreder kostnaderna för och det praktiska genomförandet av en utvidgning av sysselsättningsgarantin till personkrets 3.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbildning för personer med funktionshinder.

2005/06:So44 av Chatrine Pålsson m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de generella handikappolitiska målen måste preciseras med mer mätbara mål.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en lagstiftning som slår fast att bristande tillgänglighet är diskriminering.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en nystart på arbetet med att uppnå tillgänglighetsmålen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kunskap om funktionshinder skall ingå i vissa utbildningar.
5. Riksdagens tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att arbetsmarknadssituationen för personer med funktionshinder måste förbättras.
6. Riksdagens tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avskaffa arbetsgivarnas ansvar för 15 % av sjukpenningen efter 14 dagar.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utredning av handikappersättningen.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ansvarsfördelningen mellan myndigheter vid rehabilitering.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om behovet av forskning och kompetensutveckling
inom rehabiliteringsområdet.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om ökad valfrihet vid val av hjälpmedel och anpassat
boende.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om brister i LSS.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om en utvärdering av LSS.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om en utredning av kostnadsansvaret för reformen.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att lex Sarah även skall gälla för service som utförs
enligt LSS.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om psykiskt funktionshindrade och LSS.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att ta initiativ till ackreditering av företag som
handikappanpassar bilar.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om principerna för bilstödet.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om behovet av teknisk och ergonomisk kompetens hos
dem som handlägger bilstödet.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om individuella vårdplaner för personer med dolda
funktionshinder.

2005/06:So45 av Tasso Stafilidis (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att vårdpersonalen skall vidareutbildas om sexualitet
och funktionshinder för att motverka att funktionshindrade utsätts
för diskriminering och utanförskap.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att tillsätta en referensgrupp med uppdrag att
utveckla studiematerial till stöd för diskussion, utbildning och fort-
bildning kring positiv sexualitet där frågor om funktionshinder och
sexualitet tas upp.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att öka medvetenheten om funktionshindrades sex-
hjälpmedelsbehov inom sjukvården genom utbildning och fortbild-
ningsinsatser.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fortbildningsinsatser till sjukvårdens hjälpmedelscentraler samt om att öka resurserna till sjukvårdens hjälpmedelscentraler så att de bättre kan arbeta med att anpassa sexhjälpmedel för funktionshindrade.

2005/06:So46 av Kenneth Johansson m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att målet för handikappolitiken bör vara principen om alla människors lika värde och rätt till likabehandling, ett tillgängligt samhälle och en tillgänglig arbetsmarknad.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett arbetsfokus i handikappolitiken.
3. Riksdagen beslutar att avskaffa medfinansieringen i sjukförsäkringen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättande av ett sysselsättningsmål för funktionshindrade.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inga personer som är under 30 år skall beviljas sjukersättning och aktivitetsersättning utan att fokus läggs på att dessa personer skall erbjudas arbete, sysselsättning eller rehabilitering.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbyggnad av lönebidraget.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheten till fortsatt anställning med lönebidrag även efter 65 års ålder.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utredning av hur stödinsatserna för företagande kan behöva anpassas för att underlätta och uppmuntra funktionshindrade att starta och driva företag.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjlighet för funktionshindrade som startar och driver eget företag att ansöka och prövas för lönebidrag.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om statens ansvar för att samhällets fysiska planering anpassas till rörelsehindrade.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utredning av individuellt utkrävbara rättigheter.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ändring i förvaltningslagen kring bemötandefrågor.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kompensation av merkostnaderna för föräldrar med funktionshindrade barn.

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lekplatser och näridrottsplatser är viktiga miljöer och att hindren för tillgänglighet i normalfallet är enkla att åtgärda och därför hör till dem som omfattas av tillgänglighetsmålet för 2010.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av skollagen.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att besluten att avveckla Ekeskolan och Hällsboskolan som specialskolor för elever med multifunktionshinder, samt för elever med allvarlig språkstörning skall upphävas.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att staten bör vara huvudman för specialskoleutbildningen och vara ansvarig för finansieringen av elever i specialskola.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en lagstadgad rätt att välja skola för barn med funktionshinder bör införas.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett riksgymnasium för synskadade ungdomar med multifunktionshinder bör inrättas.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att fördelningssystemet när det gäller teckentolkar måste ses över så att det bättre motsvarar antalet personer med behov.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om alla människors rätt till rehabilitering.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att säkerställa att även funktionshindrade kan utöva demokratiska rättigheter och på rimligt sätt delta i föreningsliv och samhällsarbete.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en hjälpmedelsgaranti.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av regelverket för beviljande av service-, signal- och ledarhundar i syfte att öka tillgången.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hur vården och omsorgen om de psykiskt sjuka och funktionshindrade kan stärkas och om hur psykiska och dolda funktionshinder kan integreras i handikappolitiken.
28. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om en lagstiftning för att säkerställa att personer med dubbeldiagnos inte kan avvisas från psykiatrisk mottagning eller anläggning för missbruksvård i enlighet med vad som anförs i motionen.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nationella hjälplinjen.

30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om särskilda åtgärder för psykiskt funktionshindrades tandhälsa.
31. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade enligt vad som anförs i motionen så att även personkrets 3 omfattas av rätten till daglig verksamhet.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vad som ovan anförs om att föra över kostnadsansvaret för LASS till staten.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lex Sarah även skall gälla för service som utförs enligt LSS.
34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om färdtjänsten.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bilstödet.
36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att förbättra funktionshindrades situation i katastrofsituationer, såväl internationellt som i Sverige.